

G
MAM
BER
6

ROMAN

No

15

Helsingin Verkkopalloseura ja „Kalevi“ tennisklubi
vahelised tennisvõistlused „Kalevi“ väljakul.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1931. A. X. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 15

SISU:

Bernt Lie: Sunniva.
 P. Grünfeldt: Heina-ajal.
 Max Wundtke: Suudlus.
 Bernhard Szána: Mälestusi Bagdadist.
 L. G. Blochmann: Tungalore noor radsha.
 Ed. Vöhrmann: Kes matavad...
 V. Baltinester: Autoõnnetus.
 Arnold Liiv: Vast on see viimane.
 Hans Riebau: Kaugenägemine.
 Jo Hanns Rösler: Piir.
 Bob v. Szigethy: Ohvitseri teener.
 Leili Vaaldemägi: Põlevad mälestused.
 W. Hehlen: Saatuse teed.
Tõtt ja nalja.

„Romaan'i“

tellimishinnad 1931. a.:

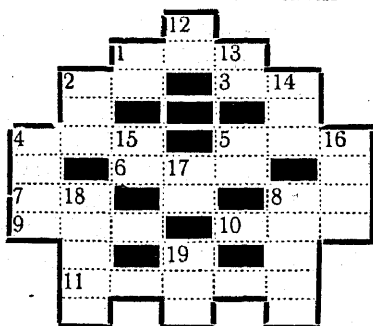
12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 „ (18 „)	„	6.—
6 „ (12 „)	„	4.—
3 „ (6 „)	„	2.—
2 „ (4 „)	„	1.50
1 „ (2 „)	„	—80
Üksiknumber	„	—40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Müürivahe, 16. Tel. (2)12-53.

Ristsõnade silpmõistus nr. 15 (225)

Seadnud Em. Gutmann.

Sõnade tähendused:

Vasemalt paremale:

1. Mitte nõus olema.
2. Kareda vastand.
3. Palava vastand.
4. Raha sissenõudmine.
5. Magus, lääge.
6. Puhkama, lamama.
7. Väike nirisev oja.
8. Peru esimese valitsejatõu liige.
9. Upsakus, täispuhutud olek.
10. Mõis Harjumaal.
11. Lagemisaine.

Ülalt alla:

12. A. Saali naisstegelane samanimelises teoses.
1. Mitte täna.
13. Etamu.
2. Tubli hoop.
14. Kõlama, helisema.
4. Võõra nime all.
15. Sihvakas, uhkesti sirge.
5. Ekstrakt.
16. Lõhekalu.
17. Tasakaal.
18. Rehepeksmise ning vilja tuulamise koht.
8. Põhja Ameerika ürgelanik.
19. Jalanõu.

Lahendus ilmub Romaan Nr. 19 (229).

Lahendus nr. 11 (221)

k	i	b	u	v	i	t	s
a	h	e	r	v	a	r	e
h	a	l	l	t	õ	b	i
i	s	t	a	n	d	i	k
a	n	g	e	r	j	a	s
j	õ	h	v	i	k	a	s
u	u	d	i	s	m	a	a
r	e	g	e	v	ä	r	s

Rottmaan

Nr. 15 (225)

August 1931

X. aastakäik.

Sunniva.

Norra kirjaniku **Bernt Lie** romaan.

3

Ja Jan vastab:

„Uhke naine, kaugele sõida, sinu võlu teeb südame raskeks väljendamatus igatsusest!“

Siis mõlemad koos:

„Vaata ette, vaata ette ja valva sa sammu, kes oled veel noor ja kel süda on lökkel! —

Sest vaata, ju koidab hommik!“

„Bravo! Bravo!“ kostis äkki nende taga ja doktor seisis apteekrirüüis, nagu ütles ise, lävel. „Teie meelitate oma lauluga isegi karukoopast välja! Sa teed edusamme, Sunniva!“

„Jah, kuid hääl peaks rohkem meelitama,“ arvas Jan Högh.

„Usun, et teine osa mu häälele rohkem sobib,“ ütles Sunniva, veel täielikult laulu võlu all.

„Istusin omas toas ja mõtlesin teie jaoks plaani välja. Mis arvate, kui sõidame kord Vaagvandetti kalastama? Seal on hulk toredaid forelle ja sellest on möödunud aastad, kui olin viimati seal üleval. Pealegi ei hooli ümbruskonnas keegi jõekalastusest ja nii võib oletada, et järv sestsaadik on olnud puutumatu. Seal on veel minu ajast vana lootsik, — saadan Hans Joelseni üles ja lasen järele vaadata, kas ta on alles ja võib parandatud saada.“

Jan Högh haaras õhinaga sellest väljawaatest vaheldusele kinni ja et õhtul ilm paranes, töötati plaan huviga täpsusteni välja. Esmaspäeval peeti Kirkenvaagenis kohtupäeva ja doktoril ei olnud sellepärast aega kaasa tulla. Kuid Hans Joelsen tahtis heameelega Jan Höghi ja Sunniva laupäeval kohale aerutada. Sinna oli umbes penikoorem maad ja kui nad palusid Hans

Joelseni, võisid nad ju hommikul välja sõita ja neiu Gundestadi rikkaliku varustuse abil õhtuni vastu pidada.

Laupäeva hommikul ootas Joelsen väljas. Ta uskus kindlasti, et ilm veel ilusaks muutub.

Õhk oli kerge ja karge, helehall ja päike säras kerge uduloori tagant.

Nii sõitsid nad teele kalakorvi ja doktori Inglise õngedega. Tee viis üle mäe teisel pool lahte, siis üle lagendiku, kus tuli sõita ümber rabade, mis olid tihti veerandpenikoormat pikad ja kus kasvasid kuldpruunid kõrred ja läikisid mustad veeloigid. Kõikidel väikestel kinkudel kasvasid valged murakaõied, suured ja lopsakad ja kaagutades tõusis nende jalgade ees nurmekana lendu; peaaegu oleks nad astunud ta pesale, mis oli peidetud okstesse.

Legendikult hakkasid nad siis aegamööda ülespoole tõusma ja pöörasid lõpuks kõrvale orgu, mis avanes nende ees kirjeldamatus tühjuses kesk alasti kaljuseinu, puudeta, ainult rohuga kaetud nõlvadega, kus lebasid tumedad varjud.

Ja Hans Joelsen jutustas Stallo võitlustest laplastega siin, — kuidas soomlaste ennemuistsed vaimud ja lohed siin vanasti olid elanud, kui männitüvid olid tugevad ja võinsad, mis nüüd seisid kuivanult siin seal orus.

Hääletud linnud tõusid lendu ja kadusid jälle, nagu oleks maa nad neelanud; üks hall jännes hüppas pikkade hüpsetega üle kinkude ja puukändude ja orupõhjas lebas vesi süsimustana ja vaiksena, olles surnud ja ükski kesk alasti mägesid.

Õhk oli nii selge, et mõlemad rändajad end juba eesmärgi lähedal arvasid, kuna neil veel tubli tee ees seisis; ja kui nad

lähenesid järve kallastele, näitas loodus hoopis teist nägu: vaikselt naeratav järv, ainult mõned kivivisked lai ja pikk, ümbritsetud pilliroopärjast; tumedat mäeseina mööda tõusid kanarbiku- ja rohunõlvad.

Lootsik, milles nad tahtsid sõuda, oli õige tilluke, mille põhja ja mõlad Hans Joelsen eelmisel õhtul oli ära parandanud.

Nüüd karastasid nad end neiu Gundestadi maitsevate võileibadega. Hans Joelsen täitis oma mustaks suitsetatud savipiibu tubakaga ja Jan Högh süütas enese jaoks sigari. Püüginöörid ja õnged kunstliste kärbestega seati korda ja sõit algas.

Veel ei olnud mingit tuulepuhangut ega kostnud ainustki häält peale mõlade plaksu-mise, mis ettevaatlikult sisse kasteti, et mitte heidutada kalu vee sügavikus, mille mustast varjust ükski silm läbi ei tunginud. Kaugel orus kostis kose kolin, mis täitis vaikust ja üksildust kauge, monotoonse viisiga. Kõik kolm istusid vaikides paadis; õng löikas sädelevaid vagusid veepinnale, mille kohal surisesid kärbsed ja sääsed ja oma tantsusid korraldasid.

Rrrratsh! Jan Höghi õngenöör tõmbles nii tugevast hammustusest, et õng murdus. Kuid kala sai ta siiski kätte, see oli käsi-varre pikkune, paks iherus, punaste ja roheliste täpetega. Tugevasti nagu hiiglane kaitses ta end Jan Höghi osavate käte vahel, kuni lõpetas siiski elu ta noa all.

Seal hüüdis Sunniva: „Üks hammustas!“

Ja palavikutaolise kiirusega tõstis ta kala kõrgele, kes nii vastu pani, et nägid teda kõrgel veepinna kohal sabaga lõövet.

Sunniva õngel oli palju õnne, kuna Jan Högh istus ja pahane oli sasitud õngenööri üle, mida ta ei suutnud korda seada.

Nii otsustasid nad, et Jan Högh läheb maale õngenööri korda seadma, sest lootsiku oli vähe ruumi ja ruumi.

Mitte kaugel maandumiskohast leidis ta kuiva kingu surnud mäna all ja siin hakkas ta kannatliku ohkega sõlmi vallandama, kuna lootsik järvel edasi ja tagasi keerles.

Ta tõmbas ja näppis tükk aega märgi, tugevaid sõlmi, rebis mõnikord ka viinahoos nende kallal ja tegi sellega asja veel hullemaks, kuni arvas jälle kannatusega peale hakata — — — Ei! Ta vandus ja söimas ja heitis õnge maha. Siis toetus ta puu vastu ja süütas sigari, et end lohutada.

Ta lebas tükk aega ja vahtis halli õhku, kuni ta tähelepanu äratas iseäralik hääl üleval mägedes, kauge, korrapärane mürin. Jan Högh pööras ümber ja vaatas üles, kuid ei näinud kaua muud, kui halli, samblaga

kaetud mäeseina, kuni lõpuks märkas, et üleval kõik oli aeglaselt, vahetpidamatus liikumises. Mürin tuli lähemale ja kõlas nagu plagin, millesse segunesid koerte haukumine ja üksikud, eredad inimhääled; tugevamaks ja tugevamaks, ikka rohkem selgemaks muutusid hääled, mida tuhatkordne kaja kahekordseiks tegi. Ja nüüd silmas ta selgesti suurt põhjapötrade karja, ikeda kihutasid jooksvad ja karjuvad põhja-soomlased ja nende koerad; hallvalged seljad kokkukurutud, vahetpidamatus, voogavas liikumises, näisid nad tormise tõusuveena, mille kohal paistis sakiliste sarvede mets. Jalgade plagin muutus uinastavaks ja enneku kui Jan Högh õieti aru sai, nägi ta end ümbritsetud põhjapötrade karjast; loomad jooksid ta mõlemalt küljelt mööda, kõige lähemad seisatusid, tõstsid uhket pead ja vaatasid talle sekundiks suurte, imestunud silmadega otsa; kuid siis läks libisevate, hallide selgade ja voogavate sarvede vool peatamatult edasi. Üks koer jooksis kareda haukumisega tast mööda, tagaetud higist nõretavast, vanast laplasest, kes teda vaevalt tähele pani; põhjapödrad surusid end üksteise vastu, kuid koerte haukumine kihutas nad jälle laiali; ähkides ja üksteisest üle tormates kihutasid nad edasi ja lõpuks oli kogu kari möödunud.

Jan Högh hingas sügavalt — need suured, rahutud, närvilikud loomad olid tõepoolest talle hirmu teinud!

Teiselpool vett nägi ta neid mäe nõlva taha kaduvat ja ta järgnes neile aeglaselt.

Nagu omaette maailm, mille olemasolu ei ole aimatud, lebas seal taga kogu väike laplaste asundus. Rida koopaid telkidega keskel ja seal kõrval kõrge lattaed, kuhu aeti põhjapödrad.

Jan Högh läks alla ja teretas. Seal kubises väikestest, lühijalglistest laplastest: mehed, naised ja hulk lapsi, kes kõik hunnikusse roomasid ja teda vahtisid. Ta tere-tusele vastasid vähesed mehed, kuid üldiselt ei pandud teda palju tähele; nad jatkasid tööd, lobisesid ja hüüdsid segamini, ajades karja tihedamini kokku ja sulgesid värava.

Lõpuks pani Jan Högh kõnelema ühe vanaldase mehe välkuvate, väikeste silmadega, mis vaatasid kollaste kortsude ja sasitud valgete juuste alt ja kes seisis tegevusetu, puupiip suus ja käed kinnas, pak-kudes talle tubakakotti. Ja vanamees jutustas väga puudulikus Norra keeles, et neil olevat viistuhat pötra kolme perekonna peale, mis olevat kaunis vilets!

Kas need inimesed siis kõik kolme perekonda kuuluvat?

Jah, seda küll, peale naise, kes sealt tulevat. Ja vana laplane näitas haruldaselt pikakasvulisele naisele, kes lähenes aeglaselt oma tööga. Ta oli teistest paremini rietatud, laia kuldvööga, hõbeehded kaela ümber ja säravalt punane tanu peas. Ta oli viimasel nädalal üle mägede tulnud ja tahtis edasi, linna rännata.

Naine peatus ja vaatas tükk aega Jan Höghi. Siis istus ta maha ja töötas edasi punumistöö kallal, hoolimata sellest, mis sündis ta ümber.

Jan Högh vaatles parajasti huviga, kuidas lüpsiti põhjapõtru, kui äkki sai maha paisatud ja ennekui ta suutis tõusta, nägi ta, et kogu kari metsikus segaduses minema kihutas, üle mahakistud lattaia ja nõlvast alla. Koerad päästeti lahti ja mehed ja naised jooksid igast küljest kokku; koerad tormasid järele, et loomi tagasi ajada ja mõne minuti jooksul oli kari ümbritsetud vihaselt haukuvatest koertest; iga loom, kes tegi katset kõrvale põgeneda, sai kohe taga aetud ja tagasi tungitud. Veerand-tunni pärast oli kõik korras ja lattaed sulati.

See oli Sunniva, kes oli tekitanud selle segaduse, ehmatades oma heledasti rietatud koguga loomi, kui ilmus äkki kõrgustikule vastu horitsonti. Ta ruttas ehmunult Jan Höghi poole, kes veel tegutses sellega, et puhastas riideid peale ägedat mahakukkumist, kuid vana laplane rahustas teda sellega, et keegi pahane ei ole.

Nii seisid mõlemad ja vaatlesid loomade lüpsmist, mida jätkati, kui tore naine neile vastu tuli ja Sunnivale silmi pööramata näkku vaatas. Ta seisatas tütarlapse ees, ta rind kerkis ägedasti ja väikesed mustad silmad välkusid.

„Su nimi on Sunniva?“ küsis ta lõpuks.

„Jah,“ vastas Sunniva imestunult.

„Ja sa oled doktori tütar?“

„Jah.“

Pika, imelikult kõlava rääkimisviisi haaras ta Sunniva kae, silitas suurima õrnusega ja rõõmust värisedes ta õlgu ja käsi- varsi, kus juures ta kiirelt ja pausita ütles pahas Norra keeles: „Tunnen sind, tunnen sind, oled mu õelaps, mu ilus õelaps, tunnen sind, sa sarnaned Marjale, mu õele, mu ilusale, toredale õele Marjale! Su nimi on Sunniva, väike tüdruk, olen nii rõõmus, nii kaua, kaua otsisin Marja väikest tütar! Oled taeva ingel, kuid tule nüüd minuga Enarasse, ilus, armas õelaps; nutsin kaua

Marja pärast, päeval ja öösel, nüüd tahan kanda ta väikese tüdruku omal seljal Enarasse, mu väike õelaps!“

Pisarad jooksid üle kortsuliste palede, kuna ta kõneles ja kramplikult Sunniva käevart silitas. Sunniva pörkas tagasi, õieti mõistmata, mis ta ütles.

Äkki peatus naine, pööras teiste laste poole ja hüüdis neile Soome keeles hulk sõnu, millest Jan Högh ja Sunniva muud ei mõistnud kui tihti korratud sõna „doktor“, „Marja“ ja „Enare“. Mehed ja naised jooksid valjude imestushüüetega kokku, kõnelesid õhinal üksteisega ja shestikuleerisid, vaadeldes Sunnivat. Peatamatult jätkas naine, Sunnivat lähemale tõmmates: „Sa tuled minuga Enarasse, kannan oma õelast seljas — — —“

Ta tõmbas Sunniva mõned sammud edasi, rääkides alatasa ja nuttes vaimustusest. Ümberseisjate ring jagunes kaheks, kuid Sunniva haaras kõnetu Jan Höghi varrukast kinni, see kargas juure, kiskus naise kõrvale ja võttis Sunniva käevartele. Äkki tõusis naine, pani käed välkkiirelt uuesti Sunniva ümber ja vahtis Höghile elajalikult metsiku hullumeelsusega silmadesse, kuna ta karjus: „Võõras mees ärgu puutugu Marja väikest tüdrukut!“

Ja et Jan Högh elutut koormat kinni hoidis, tungis ta sellele kallale, haaras tal kõrist kinni ja oleks ta kägistanud, kui Jan Högh ei oleks Sunniva maha libiseda lasknud ja sellega oma käsi vabastanud.

„Aidake last!“ hüüdis ta hirmunult vanale laplasele ja teistele, kes seisid liikumatult ringi ja vaatasid pealt, nagu ei puutuks asi nendesse, ja nii tekkis äge võitlus hullumeelse naisega. Uleloomuliku jõupingutusega end viimase kassiosavuse vastu kaitses, sundis Jan Högh ta lõpuks põlvile, kuid naine litsus omad hambad ta käsivarde, kuna Jan Högh teda kinni hoidis ja nõõri järele hüüdis, et teda siduda. Peale lühidat läbirääkimist vanamehe ja ta seltsilistega otsustas lõpuks üks noor laplane vihase naise jalgu kinni siduda. See hulus ja kääntes, ta tanu oli maha langenud ja ta süsimustad juuksed lehvisid ta moonutatud näo ümber, vaht seisis ta huultel ja ta silmad välkusid.

Jan Högh kargas üles, võttis Sunniva käevarrele ja jooksis temaga minema, pea-aegu meeletu valust, ägedas ärrituses ja värisedes Sunniva elu pärast. Enese taga kuulis ta naist hüüdvat: „Marja väike tüdruk! Võõras saatan!“

Ta tormas edasi, ei tundnud koormat

tal oli vaid ainult üks kihutav mõte: Sunniva vee äärde, muidu sureb ta tema kätel. Oli tükk teed nõlvast üles; mäest alla läks kergemini, kuid ta komistas kividele ja sattus sügavale pilliroosse, kuni lõpuks mudas põlvili vajus. Ta hüüdis Hans Joelsenile, kes askeldas oma lootsiku kallal, pani Sunniva poolistukile kivi vastu, kiskus ta kleidi lahti ja niisutas ta otsaesist ja meelekohti.

„Too tass! Ta on meelemärkusetal!“ hüüdis ta Hans Joelsenile, kes ehmatuses nagu väik kohale tormas.

Vee ja konjaki abil töid nad lõpuks Sunniva sisse elu tagasi. Nad kandsid ta ettevaatlikult üles kanarpikku, katsid ta tekiga kinni ja lasid tal uinuda.

Hans Joelsen küsis, mis sündinud, kuid sai vastuseks käsu, korve sisse pakkida ja koduteele asuda.

Jan Högh istus Sunniva kõrvale, kes rahulikult magas. Ta tundis liikmetes nagu kõrvetust ja hoigas väsimusest. Valu käevarres muutus ägedamaks, ta viskas kuue seljast ja kääris särgikäse üles. Meeletu inimlaps oli teda allpool õlga veriseks hammustanud, õnneks pahemal käevarrel. Jan Högh läks alla vee juure, pesi vere ära ja hammaste abil sidus ta parema käega taskurätiku tugevasti haava ümber. Siis tõmbas ta varuka jälle käevarrele, tõmbas kuue selga ja katsus valust jagu saada. Kiire mõttekäik ütles talle, et on parem Hans Joelsenile mitte öelda, mis on juhtunud.

Ta läks Sunniva juure tagasi, istus ta kõrvale ja vaatles teda. Ta oli ikka veel kahvatu, kuid juba näitus nõrk puna ta näol; aegajalt käis närviline tuksatus üle ta suletud silmade ja äkki avas ta nad, vaadates aeglaselt enese ümber.

„Sunniva,“ küsis Jan mahedalt naeratahes, „kuidas sul läheb?“

Sunniva ajas end üles, äigas käega üle nää ja vaatatas talle otsa. Äkki pööras ta kartlikult kõrvale.

„Sunniva, mina olen see, maalermeister!“ Jan Högh pani käe ta õlale ja Sunniva tõusis, haaras tast kinni ja sosistas:

„See oli nii hirmus, nii hirmus!“

„Jah, kuid see on nüüd mööda ja hädakoht ei varitse enam, Sunniva. Vaata, nüüd ruttame koju isa ja neiu Gundestadi juure, niipea kui sa jälle tugev küllalt oled.“

Sunniva lasi Jan Höghi käe lahti ja hakkas punastades kleiti kohendama ja juukseid korraldama.

„Sa ei tohi sellest aga isale ja tädi Gundelile midagi öelda!“

„Ei, Sunniva, ära selle peale enam mõtle. Ta oli hullumeelne!“

„Jah, eks ole, sa usud seda ka?“

„Muidugi.“

Hans Joelsen tuli korvidega ja nad asusid koduteele.

Nad jutustasid doktorile ja neiu Gundestadile sama, mis olid jutustanud Hans Joelsenile, et Sunniva oli ehmunud nii hirmsasti põhjapötrade tormamise üle, et oli kukkunud ja oma pea haavanud. Veidi murelikult vaatas doktor ta järele, kuid rahustus varsti, kuna ei leidnud midagi halba. Kuid Jan Högh pidi varjama hammustushaava käevarrel ja seda, nii hästi kui oskas, arstima.

Hans Joelsen poolt ennustatud hea ilm ei tulnud. Pühapäev tuli sama halli, kurva näoga nagu teisedki päevad ja Jan Högh seisis tusaselt verandal. Ta oli öösel vaevalt maganud, vaid nagu palavikus lebanud ja Lapi naisest ja kõiksugu kuradi tempudest und näinud.

Sunniva istus klaveri ees.

„Õpeta mulle midagi uut,“ palus ta.

„Ah ei, ma ei oska ise enam midagi!“

„Küll sa oskad, maalermeister!“

„Igatahes täna mitte.“

Ta läks teise tuppa.

„Neetud päike!“

„Ptüi, kuidas sa kõneled, maalermeister!“

Jan Högh seisatas jälle avatud uksele. Igavesti muutumatu udu rippus kuni mägedeni ja vesi oli kahvatu ja hall.

Ta süütas sigari ja läks välja, tõstis mantlikrae üles, surus mütsi sügavasti silmadele ja rändas tormisammul üles nõlvale, mis oli doktorimaja taga. Varsti oli ta kase-metsast väljas, mis oli maja ümber ja pruunil nõmmel, kus kasvasid põdrasammal ja madalad, kõverad kased. Tee, mis viis Kirkevaageni, kääntes kesk soid ja suuri kive. Kaugemale udu tõttu näha ei võinud ja Jan ei tundnud selleks soovigi.

Ta liikmed olid roidunud ja ta vaim rõhutatud, kuid selle eest põgenes ta ja teadis ometi, et kaua vastu panna ei suuda. Kuid ta jooksis nagu hullumeelne ja neas külma. Udupilved katsid ta ja ta tormas edasi, käed sügaval mantlitaskutes — puh! Kuni ta peatus ja end pehmele põdrasambale heitis, kuhu jäi suletud silmil selili lebama. Ta hingas raskelt ja tundis kurva-meelsust nagu tumedat pilve enese kohal.

Mis see siis tähendas?

Ta toetas end ühele käevarrele ja vaatas ringi. Udu lasus raskelt ta kohal, ümberringi oli vaikne, lohutuseta vaikne! Ta ajas end veel rohkem üles, heitis kübara minema, vaatas aegamööda ja kaua ringi ja sosistas: üksildus!

Ja siin lamas tema, Jan Högh, lõbus lind, don Juan, ja külmetas ja värises võõral maal! Ah jaa, kui võõras oli see kõik, kaugel, kaugel ja võõras! Kõik — kogu jääne üksildus, kõik elutu, penikoormateviisi, — ja imelikud inimesed oma imelikkude lugudega ja imelikult üksiku, kahvatu eluga!

Või oli tema see, kes oli nõrk ja väike? Stseen eile Vaagesee ääres, Soome naise hullumeelsuse puhang meelitusid talle äkki jälle. — — — Kas ei ole tema see, kes seisab väljaspool, kaugel ja võõras, kes iialgi ei tungi nende sooja ellu? Võõraste silmadega vaatavad nad teda, ja ütleb ta neile, mis tema veres hõõgub ja põleb, siis raputavad nad pead ja naeratavad!

Ta pööras ringi ja vaatles hõbepeent sammalt; see näitus miniatüürmetsana oma imeliselt põimitud filigrantaimedega. Ta noppis mõned ja näppis neid, kuid heitis nad kiiresti minema:

„Ah ei, ah ei!“

Mahajäetud, ebamõnus tunne võttis tast võimust; ta oli mahajäetud ja ükski ja mingi elutu vägi vahtis teda eemalt ja ta otsaesine langes samblale, mullalõhn lõi talle niiskelt ja külmalt vastu.

Seal kostsid äkki hääled ta kõrvu, kauged ja ometi selged, — inimhääled! Sel silmapilgul puudutas see teda pehmelt, nii armsalt ja koduselt ja ta vaatas üles.

Laiä muru teisel küljel, millel ta lebas, tulid Sunniva ja doktor aeglaselt elavas kõneluses lähemale. Nad ei näinud teda ja ta jäi lamnma.

Sunniva kandis pärga. Ta järgnes tütarlapsele silmadega ja leidis, et lamab surnuaia lähedal; vaevalt kakskümmend sammu tast eemal oli madal kivimüür, mis ümbritses haudu nende hallide, vanade ja valgete, uute puuristidega. Siit nägi ta hästi sinna.

Ta nägi, et doktor ja Sunniva läksid ühte surnuaia nurka, kus madalad kased neid poolenisti varjasid, nägi, et Sunniva pani pärja hauale ja et mõlemad istusid murupingile, kuna Sunniva toetas peakese isa õlale.

Jan Högh lebas põlvitavas asendis ja vaatas sinna. Oleks ta hüdnud, nad oleks teda kuulnud.

Pidi ta hüdnudma?

Või parem ettevaatlikult sinna minema, tasa aiäle koputama ja vaikselt paluma, et tohiks nendega olla, et tohiks rahulikult istuda nendega imelise naise haua kaskede all.

Rumalus, Jan Högh! Miks paluda neid vaeseid inimesi! Rumal mõte! Sa tunned igavust, mu sõber, tunned hirmust igavust ja külmetad ühtlasi!

Ta tõusis ja läks teises suunas minema.

Kui tuleks päike, et ta saaks maalida! Kui asi nii jäi, oleks targem asjad kokku pakkida ja koju sõita. Jah, kindlasti oli kõige parem niiviisi teha! Jälle koju, kus oli elu ja lõbusus, — hei! ja ta laulis täiest kõrist mäelt alla:

„Õnn sulle, neitsi!

Su terviseks ma veini joon,
Evviva! sulle hüüan.

Su rõõmuks mina laulu loon
ja lõbutseda püüan —
mu lemmik oled sina!

See võlujook mind meelitab,
mu jänu kõris rahuldab —
kui surengi ma kord siin maas,
küll taevas leian sinu taas!“

„Tere!“

„Ah, näe, tere, mu tubli Peeter Martin! Sa näid mulle rõõmu käskjalana! Kas tahad mind tagasi sõidutada nagu mu töid, sest nüüd olen Kolhisega valmis.“

„Ah ei, ei otsin doktori, Teie ei ole teda vist näinud?“

„Siiski! Kas oled siis haige, Peeter Martin?“

„Mina mitte, kuid mu naine ja seekord on ta vist suremas!“ vastas Peeter Martin väriseval häälel.

Jan Högh ütles talle, et doktor on surnuaial ja läks aeglaselt doktorimaja poole edasi.

* * *

Majas valitses pühapäevarahu. Doktor teutses kogu nädala lehtede hunnikuga, neiu Gundestad istus söögitoa akna ees ja luges ja Sunniva käis vaikselt ja mõtlikult ringi. Jan Högh läks oma tuppja ja oli halvast tujus.

Ohtupoolel hüüti teda ja kui ta ilmus elutuppa, öeldi, et õpetajamajast oli tulnud kutse, et kõik saadaks doktori homsele kohtupäevale ja kolmeks päevaks õpetajamajja külalisteks jääks.

Doktor oli parajasti läinud Peeter Martini juure ja Sunniva seletas rõõmust särades, kui lõbus olevat õpetajamajas. Lõpuks ometi

vaheldus igaveses üksluisuses! Ja nüüd olevat ka Petra tagasi tulnud.

„Kes on Petra?“

„Õpetaja tütar, kes oli reisil, et end lõbustada; ta on veetlev ja Christianias armastasid teda kõik. Mõnikord kirjutab ta mulle ja jutustas mulle kõikidest härradest ja pallidest seal. Ja nüüd on lõbus sinuga, maalermeister, sinna minna! Võid uskuda, et õpetaja Kjaer kah on armastusväärne ja lõbus.“

„Ei, Sunniva, ma ei lähe kaasa.“

„Sa ei taha?“

„Ei, mul ei ole aega.“

„Kuid me jääme ainult kolmeks päevaks.“

„Jah, kuid siis tuleb päike tagasi ja ma tahan maalida.“

Jan Högh läks jälle oma tuppa ja kogu õhtupool oli doktorimaja kohal sünge meeleolu. Doktor oli väga tõsiselt tagasi tulnud teatega, et Peeter Martini naine oli surnud. Talle ei meeldinud ka, et Jan Högh õpetaja küllakutsest ära ütles.

Kui Sunniva ja doktor järgmisel hommikul teele asusid, paistis päike hommikselgelt ümbruskonna kohal.

Jan Högh läks ennelõunat Esajas Ismaeli juure lahte. Ta staffili tugi olimurdunud — ehk võis Esajas parandada?

Jah, ta võis seda, sest Esajas Ismaelil oli tuhat osavust, ta oli isegi rätsepp ja, kui teisiti ei läinud, kingsepp. Kuid enne pidi ta õnge korda seadma. Nii jäi Jan Högh tema juure trepile istuma, kinnitades väikseid heeringaid ja tigused õngede külge.

Jutt tekkis iseenesest ja Esajas Ismael jutustas, kuna Jan Högh süütas sigari.

„Jah, mitte alati ei ole lõbus merele sõita, võite uskuda. Mitte igati ei ole nii õnnelik kui mina, kes seitsekümmend aastat kergelt läbi on pääsenud. Siin käib mõnigi ringi, kes kannab eluaegset märki — kõnelemata nendest, kes iialgi tagasi ei tule. Seal on Erik Gamvigi poeg, Jørgen, kes kurvameelsusest päris rumalaks on läinud, täitsa kõlbmata igaks tööks, nii et ta õieti muud ei või, kui lauluviise ümiseda ja nutta. Kõige hullem on aga see, et tal öösel sugugi und ei ole ja doktor ütleb, et kui uni tagasi ei tule, siis Jørgeni jaoks ka lootust ei ole.“

„Jah, see oli nii talve ajal, siis purjetas ta isa ja kahe vennaga Langesundist alla ja siis tuli torm lumemõlluga.“

„Põhjatuul on meie lahtedes alati hädaohtlik. See oli süngel talvepäeval ja nende purjek oli juba poolenisti vett täis ja kuna nad veel nõu pidasid, kas nad Langesundi-

rannal maale minema peaks, kuulsid nad inimhäälte karjumist ja ei mõtelnud muud, kui et sel on juhtunud õnnetus.“

Nad kaalusid, kas alla purjetada ja järele vaadata, kas abi võimalik, kuid ometi pidid nad ka mõtlema eneste päästmisele, sest nende lootsik oli peaaegu vajumas.

Kes karjusid, olid Mathis Skutvig ja ta õmees, Sören Kistrand ja mõlemad hukkusid. See oli kevadise kohtupäeva ajal ja nii kutsus Jon Kistrand, kes oli Söreni vend, kogu paadiseltskonna Erik Gamvigi ja ta kolm poega kohtuniku ette. See oli ju ülekohtus Joni poolt, sest kõik mõistlikud inimesed ütlesid, et siin ükski inimene aidata ei oleks saanud; kuid Jon oli ammu juba Erik Gamvigiga vihas või paremini öeldud, need olid naised, kes üksteisega läbi ei saanud sel ajal, kui olid Sørkjosenis naabrid, ja nüüd tahtis Jon Erik Gamvigi ja ta poegi karistada, et need ei olnud päästnud ta venda ja õmest. Muidugi mõistis kohus Eriku ja ta pojad vabaks ja sellega pidi asi lõppema.

Kuid Jørgen, ta noorem poeg, võttis asja südamesse ja doktor ütleb, et sellest tulebki, et ta öösel ei maga ja kuuleb karjuvaid inimesi.“ —

Esajas Ismael jätkas usinalt sööda kinnitamist ja tagavara ämbris kasvas silmanähtavalt, kuna heeringasoomused ta paksude sõrmede küljes päikeses läikisid. Päike kõrvetas ja sääsed tantsisid ja sumisesid paksudes parvedes kaskede vahel kaldal ja rahulikul veepinnal, mis nende all voolas.

Jan Högh puhus hajameelselt suitsu sääskede parve sisse ja Esajas Ismael jätkas:

„Jah, merel juhtub paljugi, millest võerad inimesed midagi ei aima! Teie tunnete vist Peeter Martini, kelle naine nüüd suri. Seal oli kord ka aeg, kus Peetril oli kolm poega, kärmed, tublid poisid kõik kolm. Ta kaotas nad kõik merel ja tükk aega näis, et ta selle üle mõistusegi on kaotanud. Ah jaa, sellest on tükk aega möödunud, — ta purjetas kevadel Finnmarkenis ja kõik kolm olid temaga ühes paadis ja siis tuli ta öösel läänetormiga Mehave juure. Seal seisid kolm paati reas ja mõlemad teised katsusid väikesesse lahte pääseda, kus ankrud jäid. Kuid Peeter Martin arvas, et paat seal ei ole julge ja tahtis paremat kohta leida. Pojad palusid sellest nõust loobuda, kuid tema, isa, oli ju paadijuht ja nad sõitsid edasi. Mõne aja pärast lõi paat ümber ja kõik neli istusid paadipõhjal. Kuid et öösel oli kibe külm, siis muutus kiil, millest nad kinni hoidsid, nende sõrmede all jäiseks ja siis

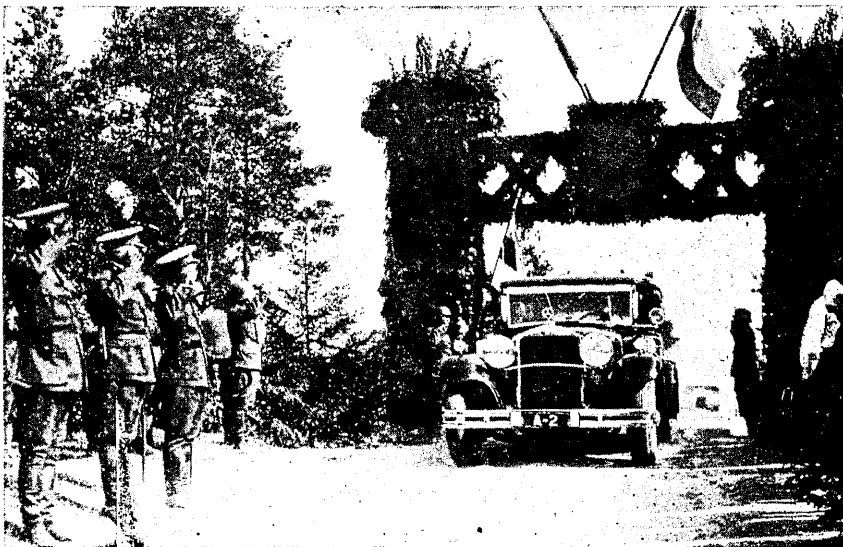
kaotas esiteks üks, siis teine poiss toe ja vaigusid isa silmade all merde. Kolmandat hoidis ta ise kinni ja vastu koitu, kui torm oli vaiksem, ajas paat mõlemaga Mehavesse; palju elu Peeter Martinis enam ei olnud, kuid poissi hoidis ta kõvasti enese ees. Kuid siin selgus, et poiss oli istudes ära külmanud ja järgmised kolm aastat oli Peeter Martin peast segane. See oligi jube lugu, et ta sel viisil kaotas kõik kolm poega, nii see oli.

Nüüd on Issand talt ka naise võtnud; kuid tema oli vana ja viimasel ajal ei olnud muust juttu kui doktorist ja apteekrist, nii et on arusaadav, kui ta ei ole liig kurb.

„Kuid nüüd võtke oma tugilatt, see on valmis!“

Mõne aja pärast läks Jan Högh oma uue stafflitoega minema. Ta meel oli imeliselt rusutud ja ta mõtetes keerlesid Esajas Ismaeli kurvad lood. Ta läks majja, istus tühjas toas klaveri ette ja fantaseeris viise, mis talle meelustusid. Kõik, mis talle meeles tuli, tõi ta kuuldavale ja ei võinud ometi leida, mis tas kõlas; sest seal oli midagi — mis tahtis avaldatud saada. Ta mängis kohisevaid akkorde, algas siis äkki Beethoveni leinamarssi ja lohutas end hellalt Chopini valsiga, mis talle aga varsti oli vastik, ja julgete dissonantsidega leidis ta tee polka juure. — Mis see oli, — kus see oli? — välja sellega! See haihtus nagu nägemus, nagu merehiilgus, nagu tantsiv päikesekiir lainetel — — ja instrument värises ta vahelduvate, ägedate löökide all metsikutes avaldustes, pikale venitatud viisides.

Kui tuli neiu Gundestad teatega, et lõunasöök on valmis, istus Jan Högh ja ümises vana viisi, mida mäletas lapsepõlvest, mil ta ema talle pikkadel talveõhtutel ette oli laulnud. —

Riigivanem K. Päts lahku Jägala laagrist.

Riigivanem korraldas diplomaatkorpusel ringsoidu ümber Eesti, mis algas laupäeval 25 juulil. Sõit läks Jägala, Viitina järvede Rakvere, Kohla põlevkivi kaevanduse, Jõhvi alevi, Narva-Jõesuu, Narva, Tartu, Värskla laagri, Petseri, Võru, Vana Antsla ning Viljandi kaudu Pärnu, kus lõppes ringreisi ametlik osa suurepärase palliga. Igalpool olid auvärravad, riigivanemat ja ta külalisi tervitasid suured rahvahulgad, annetati lilli, peeti kõnesid j. n. e. Eriti meeleolurikkaks kujunes vastuvõtt Mustiveses. Oli püstitatud uhke auvärrav, riigivanemat iervitati orkestri ja temperamentiliste hurra-hüüetega ning annetati Vene kombe järele soola-leiba — leivapäts kaetud venemustrilise käterätiga ja hõbedane soolafoos. Meie pildil: Riigivanema auto lahkub Jägala kaitsevälalaagrist, kus oli reisi esimene peatus. Sel puhul oli ehitatud suurepärane auvärrav, mis oli kaunistatud rohelistega, riigivappidega ja lippudega.

„Kuule, poisu, sinuga tahan kihla vedada, kuid kulda pole mul pantida, sest kulla olen kaotand ma!“

Ta laulis kõiki neid vanu salme, kuidas kord, kui kuldtäring laual veeres, printsess kaotas, noormees aga võitis. Ja mis ta võitis, ei olnud punane kuld, vaid printsessi arm ja ta tiuudus —

„Sest kulla — olen kaotand ma!“

Jan Högh kiskus end lahti ja äigas käega üle niiskete silmade.

„Täna, neiu Gundestad!“

Oli kaunis igav neiu Gundestadiga üksi söögilauas istuda.

„Kuulge,“ ütles ta äkki peale pikka vaikimist, „siin üleval on vist tihti kaunis üksik ja kurb elu.“

„Ah, inimene harjub sellega kah, — aja jooksul. Kõige pahem on talvel.“

Ja neiu Gundestad jutustas pikkadest, pimedatest talvepäevadest, kui päike on ära ja pimedus isegi lume teeb süngeks, mis katab mägesid ja orgusid ja kogu talveelu rusuvaks teeb.

Külalisi Riigivanema ringreisult:

Vasakult paremale: Läti saadik K. Sarinsch, kaitseliidu ülem kindral J. Roska, proua Kerem ja kaitsemministri adjutant ltn. Reintal.

„Teie ei näi tujus olevat, härra Högh!“

„Mina? Siiski! Vastuoksa, meil on ju jälle päikesepaiste ja sel öösel sõidan jälle maailma!“

Talle näis pidupäev, kui öhtul jälle töökuue selga tõmbas, paleti, pintsi ja tuubidega askeldas ja siis paadi juure läks. Ta vallandas köie ja aerutas tugevate mõlalöökidega lahe teise kalda suunas ja vist sellepärast, et ta oli esimest korda üksi paadis, meelestus talle esimene öö, mil Peeter Martin ta aurikult lahte oli toonud.

Kui kaua aega oli sellest möödunud!

Kogu maailm lebas tolle mineviku ja oleviku vahel, maailm täis uusi, suuri pilte ta sisemuses. Ta oli maailma rännanud, oli raputanud heleda ja rahutu maailma tolmu jalgelt, mille maha oli jätnud ja oli rännanud sellesse suurde, vaiksesse loodusesse, — — muinasjutumaale!“

Väljas fjordil peatas ta ja lasi mõladel puhata. Siin oli kõik nii avar, nii vaikne, nii suurepärane ja jälle valdas teda suur väsimuse tunne ja ta taipas oma viletsust ja võimetust selle suuruse ees, mis temale avanes.

Siis pingutas ta jälle muskleid uuteks mõlalöökideks, et vähemalt oma mehejõust löbu tunda.

Ja kas ei lebanud too suur, uhke pilt puukastis skäärides ja ootas, et tema käsi ta valmis tegi, kas ei olnud ta kogu selle vägevuse oma kunstiga ära võitnud ja end selle peremeheks teinud! Ha, tahame kord näha, kes fjordis on isand!

Ja ta aerutas, et vesi kohises lootsiku ümber, kuni peatas Fruskjaeret'il.

Närvilise kiiruga veeretatas ta kivid kasti-kaanelt, ajas staffili püsti ja süütas lühikese piibu.

Nüüd edasi, Jan Högh!

Kuid ta ei saanud alata, seisatas, vaatas lõuendile ja jälle lahele ja lõpuks kaua maalile.

Oli see ta pilt? Ta suur, uhke teos? Se e puine, meeleolutu maal paljaste kaljude ja vähese veega! Ta tundis seda vaevalt, ei leidnud selles mingisugust meeleolu, ei leidnud midagi — ja tusaselt lasi ta paleti langeda ja seisis kaua. (Järgneb.)

Heina=ajal.

P. Grünfeldt.

Ma pikutan heinte aroomas
ja taeva avarust joon,
ja kõrvades kumiseb minul
vaid tuule tuhisev toon.

Ma imen päikese kulda
ja kõrguste hõbedat joon,
ja süda paisub mul rinnas
kui eluallika soon.

Mul on, kui viibiksin kaugel
see maailma muredest:
mu hing siit lõona tõuseb
ja heliseb kõrgusest.

Suudlus.

Saksa kirjanik **Max Wundtke**.

2

Aga kutsar ütleb, tema olla seda ise näinud. Ja kuigi see mees ta elu päästis — ometi on ta olnud hilbuhunnik. Hilp ees, talukas taga. Noh, minule see ju ei puutu, aga sellest räägitakse. Ütlen teile seda ka ainult selleks, et näeksite, milline see preili Erna on. Aga muidu on tal süda õigel kohal. Jah, see on õige, seda peab tunnistama. Jah, mis ma ütelda tahtsin, vististi peitub tema selle taga. Paviljoni taga muidugi. Ja vana, meie peremees, see loeb ta silmist iga soovi ära. Nüüd ütleb meie esimees raamatupidaja mulle: Rode, kas teil leidub joonistajate hulgas mees, kel on maitset ja luuleandi? See tulgu kord parki ja vaadaku koht ära ning joonistagu siis plaan. See peab hästi iseäralik olema. Kas tahate katsuda, Rönninger?“

Kurt ei saanud ärevuses sõnagi suust. See oli järsk rõõm, kuid sellest veel kangem hirm, palav ja tormilik. Siit ära, ära! hüüdis ta süda. Ja natukese aja pärast ütles ta: „Noh, võib ju vaadata! Kui mind vajate, tahan katsuda!“

Kuid takka järele põksus ta süda ja mitu korda mõtles ta kõik sinna paika jätta ning põgeneda. Aga ikka jälle tuli talle mõte: sa saad ehk teda jälle näha! — Ja see mõte paelustas ta paigale täis lootust.

Möödusid päevad. Kurt arvas juba, et asi on soikunud. Siis nägi ta ühel päeval pearaamatupidajat tööjuhataja seltsis töö saali ilmutat.

„Siin,“ ütles Rode Rönningerile osutades, „on see joonistaja, kellest rääkisin.“

„Tulge kohe minu seltsis aeda,“ ütles raamatupidaja.

Kurt pani enesele uue kuue selga ja läks kaasa.

Pargis osutas raamatupidaja väikelele kingule tiigi kaldal.

„Siia peab ta tulema,“ ütles ta. „See peab olema hästi maitsekohane ja ümbrusega kooskõlas. Armuline preili tuleb küll ise varsti siia ja annab teile lähemaid juhatusi. Mina lähen tagasi.“

Põksuval põuel läks Kurt kingule lähemale. Seal polnud kedagi. Uurivalt käis ta kingu ümber, mille välist äärt kattis

tihe pöösastik. Ta katsus oma ülesandele mõelda, kuid nägi ikka ainult Erna Meinerti nägu oma ees.

Äkki kuulis ta oma selja taga kõbinat. Pingilt, mis peitus pöösastikus, kuhu ta seni polnud näinud, oli tõusnud Erna Meinert. Selle juures oli tal raamat arhitektooniliste joonistustega sülest maha kukkunud. Suuril silmil, nagu oleks ta näinud kodukäijat, vahtis ta Kurtile.

Kurt Rönninger astus tema juure raamatut üles võtma, kuid Erna taganes ehinatades. Tõrjudes, vannutades sirutas ta käed tema poole välja.

„Teie? Mu Jumal, mis otsite teie siit? Kust saite siia? Mis te tahate?“ tuli arglik hüüe ta suust.

Kurt kohmetas.

„Mind saadeti siia, preili Meinert!“

„Teie jälgite mind, tahate mind võimatuks teha!“ hoigas Erna ja taganes pingi taha, kus ta pingitoest kinni kalmas.

„Mis te minust arvate?“ vastas Kurt hääletult. „Hilja ajani ei teadnud ma veel, kes te olete, ja juba tost juunipäevast saadik olen ma siin töö.“

„Minge! Ma ei või teid näha!“

Ja ikka veel vahtis ta teda tarretult.

„Mind kutsuti siia paviljoni pärast.“

„Te kuulete, et ma ei taha! Minge ometi!“ Erna häääl muutus äkki pehmemaks. Ta löi

Maaillakuulus ookeanifendur kapten Costes vestlemas meie õhukaitse staabiülema major Vernik'uga Prantsuse lennueskaadri saabumisel Tallinna Lasnamäe aerodrome. Tagaplaanil Prantsuse lennuk.

käed näo ette ja hoigas: „Oh mu Jumal, mu Jumal!“

„Preili Meinert, uskuge, teil on tegemist korraliku inimesega. Mina ei ütle sõnagi, ei jälgi teid ka mitte. Olen teinud enesele kibedaid etteheiteid, et tookord nii jultunud olin, mis tagajärjel teie võib olla juba palju olete kannatanud.“

Erna käed langesid jälle pingitoele ja ta vaatas temale vihaselt:

„Sellest ei tohi teie mulle rääkida! Minge kohe!“

Samal hetkel lähenes härra Meinert pargiteed mööda. Erna jooksis talle vastu ja võttis ta kaelast kinni.

„Oh Jumal, isa, aita mind!“

Ta hakkas nutma.

Meinert vaatas kokkudes tütrele ja siis joonistajale.

„Mis see on?“ küsis ta ähvardades. „On ta ennast ebaviisakalt üles pidanud?“

„Ei, ei, isa! Aga saada ta minema, isa!“

Kurt Rönninger lahkus sõnatult.

Nüüd oli asi selge — siia ei võinud ta enam kauemaks jääda. Et tema väike nali suudlusega preilit nii näga vapustas, seda poleks ta arvanud. Nüüd tegi see talle veel enam tuska kui enne, juba tühja jutu pärast. Nüüd oli preili murelik ja tema oli selle mure põhjus.

Kuid asi pidi peagi selguma.

Ohtu eel lasi vabrikant ta oma erakontoris kutsuda.

„Mina ei taha teid noomida,“ ütles vabrikant tõsiselt; „mis on sündinud, on sündinud. Minu tütar jutustas mulle tookord oma seiklust, aga ma ei teadnud, et see jultunud mees seisab minu teenistuses.“

„Härra Meinert, kui ma enne pisut oleksin järele mõtelnud, mis selle tagajärg on, ma ei oleks teie preili tütrele seda mitte teinud. Mina ei ole sellest ka iial kõnele- nud —“

„Kutsar oli seal juures. Kahetsen ainult, et ma oma tüdarta täna sellest erutusest ei saanud hoida. Vististi mõistate, et teie nüüd enam minu teenistusse ei või jääda.“

„Täiesti, härra Meinert.“

„Nii siis lahkute täna ilma ülesütlemiseta. Selle eest saate kahjutasu.“

„Lahkun veel täna, härra Meinert, aga kahjutasuta, vabalt, et preili Meinert enam ei tarvitseks näha minu nägu, mida ta vihkab.“

Meinert kehtas õlgu.

„Teie ei või ka siia linna jääda.“

„Mulle on see üks kõik, kus viibin.“

„Nii? See on siis hea!“ Meinert hakkas

kergemini hingama. „Kas tahate minna Ameerikasse?“

Rönninger sirgus.

„Mis peaksin seal tegema?“

„Otsima tööd. Annan teile prii laevapi- leti ja viissada marka.“

„Täna. Ma lahkun siit. Teie tütar ei tohi enam mind nähes erutada. Aga kuna ma nüüd enam ei ole teie teenistuses, siis võin küll ka ütelda: Kui suudlus oleks asi, mida tagasi saab anda nagu varastatud raha — seda suudlust ma tagasi ei an- naks, selle hoian elu otsani enesele.“

„Teie olete häbemata inimene!“

„Seda ma ei usu, härra Meinert,“ vastas Kurt väga rahulikult. „Tahtsin teile sellega ainult ütelda, et see sündmus minul sugugi kergemeelsus ei olnud. Minul sureb selle mälestus ainult minu surmaga, ja kui ma oleksin mees, kes ma ei ole, aga kes ma tahaksin olla, siis küsiks teilt, kas teie lubaksite mul teie tütre armastust võita. Ärge vihastuge! Tean, mis teie tütrele võlgnen, ja tean ka, kes ma ise olen. Sel- lepärast ma ka ei küsigi, vaid lahkun siit ja võtan siit kaasa teadmise, et siin mul- legi kord on paistnud hele päikesekiir.“

Hämmastudes silmitses Meinert noort meest. Vististi voogasid ta peas mitmesu- gused mõtted, mille kohta ta ei jõudnud selgusele. Sellepärast tegi ta lühikese käeli- gutuse ja titles ärilikult:

„Noh, jätame selle. Nii siis on kindel: prii sõit New-Yorki ja viissada marka —“

„Vabandage, härra Meinert! Lubasin siit linnast ja ümbrusest lahkuda — see olgu minu karistus. Aga mul pole vähe- matki lusti minna Ameerikasse ja teilt raha võtta. Andke mulle sedel minu palga peale ja laske mul minna.“

„Annaksin teile ka tuhat marka —“

„Mõistan, et teil raha tähtis ei ole, kui tahate oma tüdarta vabastada vastikust näh- test. Aga ma annan teile oma sõna, et ma iial tahtes tema silmapiiri ei ilmu. Kas aitab sellest teile?“

„Mitte täiesti. Teie mõistate, et meil jul- gem on olla kui teame, et viibite teisel pool suurt lompi, vastasel puhul on meil alati karta pahu üllatusi.“

„Mina teie raha ei taha, härra Meinert, ei taha ka, et mind maalt välja saadetakse. Mis ma teile lubasin, oleksin lubanud ka ilma teie soovita. Homme ei ole ma enam siin ja arvatavasti näete mind viimast korda. Preili Meinertilt lasen ma südamest andeks- andmist paluda.“

Pisut kohmetult vaatas vana härra talle

järele. Rönninger aga läks oma korterisse ja pakkis asjad. Jah, kuhu? Korvid ja kohvirid — kummaline, kuipalju asju ta enesele oli kogunud! kuhu pidi ta need saatma? Tema ise tahtis jälle rändama hakata. Aga kuhu?

Öösel sai asi talle selgemaks. Kui ta temale tõesti oli pahane? Või teda koguni põlgas?

Järgmine hommik lahendas ta kahtlused. Perenaine koputas ta uksele, kui ta alles voodis viibis. Keegi neiu tahtvat talle ära anda kirja.

See oli imelik. Võtku aga kiri vastu.

Seda perenaine ei võivat; kirja tahetavat ära anda isiklikult.

Tusaselt riietus Kurt ja läks välja.

Keegi ilus neiu seisis väljas, silmanähtavalt toatüdruk.

„Noh?“ küsis Kurt imestades. „Minule?“

„Kui olete härra Rönninger — jah. Pean teile kirja isiklikult ära andma.“

„Kellelt?“

„See seisab kirjas. Mina ütelda ei tohi,“ vastas neiu naeratades.

Pead raputades võttis Kurt kirja ja läks tuppa tagasi.

Toas silmitses noor mees kirja veel kord igast küljest. See oli mitmest pitseeritud. Kas vabrikuomanikult? Mis võis see temast veel tahta? Temale raha pakkuda? Seda ta küll vastu ei võtnud. Kuid kiri ei olnud vististi temalt. Sest mispärast võttis ta siis küll kirja toojaks toatüdruku?

Äkki käis ta närvidest läbi palav juga. Kiri värises ta käes. Kui — ? Aga see oli ju lollus!

Kiiresti avas ta kirja. Teine kiri, seegi pitseeritud, kukkus esimese seest välja. Selle juures leht täis peenelt kirjutatud kirja. Ta vaatas kärsitult allkirja: Erna Meinert!

Teda valdas ääretu ärevus; ta rind tõusis ja vajus, põlved nõtkusid; ta pidi istuma. Lugemise katse luhtus. Nagu raketid sulasid tähed ta silmade ees kokku.

Abitult langes ta käsi kirjaga rüppe. Mis võis olla Erna Meinertil temale teatada, rikka töösturi tütrele temale, vaesele hulgu-sele? Ja veel kord tõstis ta kirja esile ning luges. Pealkirjaks oli ainult ta aadress, muud midagi. Siis kirjutas ta:

„Minu isa teatas mulle selle jutu sisu, mis tal teiega eile oli. Nagu minu isal, nii on minugi soov, et minust kaugele läheksi, sest te võite isegi arvata, kui piinlik mul on teiega juhuslikult kohata. Selle juures ei pea teie aga arvama, et ma teile olen ihane või teid põlgan. Mis sündis, selles len mina samuti süüdi kui teie. Oleksin

võinud teie nõudmise lükata tagasi ja oleksin pidanudki seda tegema. Aga kuna teie muud tasu ei tahtnud julge teo eest, mis minu elu päästis ja mille eest ma teile igavesti tänulik tahan olla, ja ma teid ei tahtnud lahkuda lasta tänuta, siis pidin ma teie soovi tahes või tahtmata täitma. Vististi olete isegi vaheajal selgusele jõudnud, et see tasu oli paha tasu. Sest selle tagajärg on, et nüüd peate leivata ja palgata minema välja maailma. Minu isalt ei ole teie raha võtnud. Sellega ei või mina leppida. Ma palun teid minult vastu võtta kinnises ümbriks peidetud summa, mis on osalt tasuks teie teo eest, enam aga kahjutasuks selle eest, et ma teie nüüd siit ja siit ümbrusest minema ajan.

Ühtlasi on minu pakkumisel veel teine otstarve.

Teie ei ole see, kelleks ma teid enne arvasin ja kelleks te näisite. Teie olete parem. Olen kuulnud teie oskuse järele ja usun, et hea õpetaja teist võib teha hea joonistaja. Nüüd palun ma teid teie oma luvides, võtke juuresolev summa vastu ja minge Viini professor Sierke juure. Seal kuulete lähemalt, kui professor, kes meie perekonna hea sõber on, teie osavust on proovinud. Siis õppige hoolega ja saage maailmas suureks; sel kombel, arvan ma, võin teile oma tänuvõla paremini tasuda. Ärge lükake mu palvet tagasi; see kurvastaks mind väga. Ka tänu ei tohi teie ütelda, sest et ma teid enam näha ega kuulda ei taha. Kõik olgu unustatud, ja nüüd — palju õnne tulevikuks!
Erna Meinert.“

3.

Erna oli, jõudes hädaohtlikult sõidult koju, vanematele kohe teatanud oma seiklusest ja pääsemisest. Isegi suudlust polnud ta jätnud teatamata; ta jutustas seda naerdes ja välkuvail silmil nagu kangelastegu.

„Aga Erna,“ hüüdis ema ja lõi käsi kokku, „sa suudlesid teda siis tõesti?“

„Miks mitte, ema?“

„Sa ainult tegid nii?“

„Oh, sellega ei oleks mu päästja leppinud. Ei, ema, ma andsin talle tõesti suud.“

Isa Meinert raputas pead ja ema oli pahane.

„Aga kas sul siis häbi ei ole, Erna?“

„Mitte sugugi, ema, Panin ka küllalt kaua vastu. Aga te peate ometi mõõnma, et ma tema abita olnud oleksin kas surnud või sant. Liig palju ta õieti ei nõudnudki. Sest mis see suudlus siis õieti on?“

„Hulgust!“ ahastas ema.

„Noh, õige hulgas ta küll ei olnudki. Rääkis minuga väga mõistlihult. Ja kui õige kerjus oleks ta vististi raha vastu võtnud.“

„No jah — lõpuks oli ta veel mõni vale-riietust kandev prints,“ uriseb isa.

„Kes teab. Nii viisakas kui ta oli —“ arvas Erna.

„Noh, naerda ei ole siin midagi. Varsti teab seda kogu linn. Maanteel suudelda kaltskaabakat!“

„Isa, esiteks, arvan ma, oli olukord nüüsgune ja teiseks polnud ta sugugi kaltskaabakas!“

Ta jooksis välja ning läks oma tuppa. Seda tegi ta alati, kui vaidluse lõpetas ja tahtis jääda oma arvamise juure.

Näiliselt jäi see suudluse asi peagi unustusse.

Kuni pikal koolivaheajal professor, Erna peigmees, neid külastas ja neiu suudles, nagu ta seda kihluse päevast saadik alati teinud. Kummaline! Veel enne kui professori huuled Erna huuli puudutasid, läksid neiu silmad kinni ja suudluse ajal nägi ta Kurt Rönningeri pisut pilkavat, ometi peent nägu oma kohale kummarduvat. Ta avas silmad, ja vaatas selle asemel filoloogi siledale, kaunis ükskõiksele näole, mis talle pooleldi magusasti, pooleldi himuralt otsa vaatas. Erna tundis välkkiiret, vaevalt valutatavat ärevust ja soovi peigmehele näkku lüüa. Seda ta küll ei teinud, aga ta kiskus enese lahti ja põgenes oma tuppa, ust enese taga jõledas hirmus lukustades. Siis vajus ta kummuli voodisse ning hakkas kramplikult nutma.

Mis see oli?

Ilmaaegu mõtles ta selle üle järele. Eriti sooje tundeid ei olnud ta oma peigmehe vastu iial tundnud. See oli kõik liig äkki tulnud, sest ema oli seda kihlust soodustanud. Ja siamaani oli ta peigmehega ka hästi läbi saanud. Peigmees oli pisut üksluine ja tuim, Erna oleks teda tihti tahtnud teistsugusena näha. Aga selle üle oli ta vähe järele mõtelnud, vaid oli asjad ja inimesed nii võtnud, kuidas nad olid. Lahke oli ta olnud oma peigmehe vastu, mõnikord isegi armastusvääriline. Ja nüüd see äkiline viha? Kust see tuli, et ta selle juures pidi mõtlema hulgusele? Nimelt selle juures?

Tema pea ei muutunud palju mõtlemise järele selgemaks, aga ikka enam taipas ta, et ta professori vastu oli õieti ükskõikne ja et ta tema suudlust tundis võikust.

Need olid muidugi õige kummalised mõt-

ted ja Erna püüdis neist võitu saada. Aga kui professor teda õhtul jälle tahtis suudelda, nihutas ta oma huuled nii osavasti professori huultest mööda, et professor teda sai suudelda ainult põsele.

Oli hea, et ta teda talve jooksul ainult veel ühe korra sai näha. See oli jõuluajal. Ja kui professor teda tahtis suudelda, oli maanteel antud suudlus Ernele jälle manitsejaks. Mitte, nagu oleks see temale saanud õndsuseks, aga ta pidi sellele mõtlema nagu mingile tõsisele ja pühalikule. Selle juures kõlas ta kõrvus nagu kauge kellaheli manitsus: Ära suudle professorit! See suudlus on vale!

Erna oli rõõmus, kui professor jälle lahkus. Aga järgneval sügisel pidid olema pulmad ja mis siis? Kas pidi ta selle vale kaasa viima abiellu? Ja kui ta nüüd, nagu seda ta avameelsus nõudis, asja kõne alla võttis ja seletas: Mina ei soovi enesele seda meest — millega pidi ta seda siis põhjendada? Mis pidi ta ütlema temale ja oma vanematele?

Nii hämardus ta mõtisklemise ja otsustamise, resigneeringu ja energilise tahte vahel kuni tolle ootamata kokkusattumiseni Kurt Rönningeriga, keda ta teadis kusagil olevat. Esiotsa oli teda vallanud halvav hirm. Tal oli peaaegu tunne, nagu oleks ta tingimata sattunud noore joonistaja mõju konda ja et see oli tulnud teda mingisugusel kombel hukutama. Millisel kombel ei teadnud ta isegi. Aga hirm lahkus varsti, kui ta märkas ilusaid muudatusi, mis Rönningeriga tost seiklusest saadik sündinud; kõige enam rahustas teda nooremehe alandlik, andekspaluv olek. Mis ta siis veel kartis? Ehk iseennast?

Nüüd oli Rönninger jälle kaugel; isa oli talle teate toonud, et Kurt Rönninger — imelik, kuidas ta nooremehe nime meeles pidas! — oma sõna peab, selles oli ta küll kindel, aga tal oli tung joonistajat tunda lasta, et ta teda ei vihka ega põlga, vaid talle ainult tahab tasu anda selle eest, mis ta siin kaotas. Siis aga näis talle, et seegi õige ei ole, ja ta pööras ühe vana maja sõbra poole, palgalise poole, kes ise kord noores eas oli olnud maaler. See rääkis Rönningeri ülemusega ja laskis enesele näidata nooremehe joonistusi. Mõnda neist, mida ta heaks arvas, näitas see preililegi. Ühemeelne otsus oli: hea joonistusetalent, kuid tarviliku koolita. Heal õpetusel võis noorest mehest saada tubli kunstnik.

(Järgneb).

Mälestusi Bagdadist.

Ungari kirjanik **Bernhard Szana.**

Uue kuningriigi Mesopotaamia loomisega muutub vana kaliifide-linn Bagdad, Harun al Rashidi muinaslinn, jällegi kuninglinnaks. Esimene Mesopotaamia kuningas, emiir Faissal, endise Mekka tlemsherifi ja praeguse Hedshase kuninga Husseini poeg, asub Tiigrise kaldal. Eufrat ja Tiigris, Baabilon ja Bagdad — igivana muutub moderniks, surm eluks, unistused ja kustunud aindused lükatakse käegakatsutavasse kaugusse. Kas see pole kõige imestusväärsem maa veuputusest pääsnud maakeral, täis mälestusi inimsoo esivanematest ja esiaegadest, Baabelist ja piiblist? Aleksandrist, Trajaanist ja Omaarist? Seleukiast ja Ktesifoonist? Assüürlastest, kaldealastest ja juutidest? Aastatuhanded puhkasid need kohad varemete tuha all, mida kokku olid kuhjandud rahvaste rändamised, üks verenõudlikun ja tapmisrikkam kui teine. Nagu Egiptuses püramiididelt, nii vaatavad ka siin vanadelt tornidelt meie peale maha neli aastatuhandet. Just neli aastatuhandet tagasi olla asutatud Jumala värav, Bab ilu, alumisel Eufrati jooksul, Nimrodi poolt, kes oli suur jahimees Issanda ees. Ja ainult sada hiljem asutas kuningas Niinus Tiigrise kaldal Niinive. Seal ärkavad jälle mälestused akkaadlastest ja kaldealastest, baabilonlastest ja assüürlastest ning neist neljast „S“ tähega algavast nimest, mille külge tuleb liita selle maa õnn ja õnnetus, hiilgus ja langus: Salmanassar ja Sanherib, Sardanapal ja Semiramis. Iga nimi tähendab omaette epooki, imeküllase ajaloo peatükki, selle ajaloo, mis veel praegu kõigi oma suurepärasuste ja lohutustega, oma hõiske ja valuga elab inimkonna mälestuses. O Sardanapal: lopsakuse sümbol, uhkuse, hellituse ja raiskamise mõiste! O Semiramis: imekauni iluga lill, kes on toodud mahlaselt ja metsaselt kodumaalt Mesopotaamia kõrbesse, keda piirab armastuses liblikas Nebukadnetsar! Kaugelt toodud naise auks ja rõõmuks löi see kuningas ühe seitsmest vanailma imeteostest, ehitades kunstiväärseile terrassele rippuvad aiad. See on sama Nebukadnetsar, kes vallutas Juudamaa ja tõi juudid Jeruusalemmast siia, kus nad kuulsate Baabiloni „ojade“ kaldal kurbuses mõtlevad Siionile ja kõigi meelituste kiuste Jehoovast ei loobu ja ei kummarda päikesejumalat Baali ega ka kuujumalannat Melittat.

Ja mis on siis üle jäänud Baabiloni miljonilinnast ja Assüüria ilmalinnast Niinivest? Isegi nende nimesid ei mäletanud rahvad, kes elasid nende rusude otsas. Mida oli alale jätnud Aleksandri sõjakäik, selle hävitasid pool aastatuhandet hiljem Rooma keisri Trajaani leegionid, kes tulid Aleksandri rada ja Mesopotaamias teel Indiasse ainult sellepärast oma tee lõpetasid, et keiser — ta oma sõnade järgi — poole vanemas eas kui Aleksander — seda rünnakut läbi viia ei suutnud. Tõepoolest tabaski teda siin saatuse, ta langes haigevoodi ja suri siin kaugel Roomast, samuti kui Aleksander kaugel Makedoonias. Enne aga oli Trajaan partide-kuniga Chosroes'i ta hiigla-residentsist Ktesifoonist ajanud ja temalt röövinud ta kuldtrooni ja kõige parema juveeli, s.o. imeilusa printsessi. Ja mis roomlased iganes veel järgi olid jätnud Baabiloni ja Edessa, Seleukia ja Ktesifooni varemets, seda hävitas kaliif Omari väejuht Saad ibi Veli Vakkas, kui ta Uus-Persia teise Jesdegerdi riigi tõstis hingedest ja „vapustuse päeval“, nagu nimetavad homimikumaa ajaloolased otsustavat lahingut, maha tappis kuuskümmentuhat perslast sajakahekümnetuhandelise armeest, kuna ta ise kuuekümnetuhande võitjaga niipalju hõbedat Sassaniidide varast ära viis, etiga mees omandas kaksteist tuhat dirhemi. Nii lõppes vana Ktesifoon, mille nimi juba toorkord oli Madain, isegi ta nimi kustutati keskaja geograafiast pärast seda, kui olid hävinenud need arutud hulgad hiilgavaid paleesid ja kõdunenud imekaunid aiad.

Aastatuhandet libisesid mööda, ja ainult aastakümned on möödunud sellest ajast, kus Briti konsulid Mossulis ja Bagdadis muutusid nurisejateks, kes diplomaadi sule asemel töötasid vanavara-koguja labidaga. Nad tõstsid Aasia möödunud hiilguse prügist päevavalgele — imeilusaid asju ja päästsid need Inglise muuseumitesse. Nad uurisid läbi Niinive ümbruse varemed, Kuyyundshuki ja Nimrodi kalmud, Karamlesi ja Chorsahadi jäänused. Peagi ilmus päevavalgele linn, mida nimetab prohvet Joonas „Kolmepäevalinnaks“ — ta suuruse pärast; nad tõid esile marmoriga kaetud seinad, hõbedased kunsttööd, kolm ja pool aastatuhandet vanad lövi- ja loomastaatud; nad selgitasid, et vanad Kaldea preestrid, kes hiljem aegade jooksul muutusid veider

dajateks, siis astronoomideks ja ennustajateks — on leidnud mõõdud ja kaalusüsteemi, ja et nemad on need, kellele tänu võlgname geomeetria ja arstiteaduse algmete eest. Nad kaevasid Baabiloni lossis, nad puurisid Abrahami künkal (Amram), nad tõid Baabiloni varemtest esile kummalised lepingutahvlid võlakohustuste ja pantkirjadega telliskividel ja lõpuks Niinives imede ime: mitned tuhanded põletatud savitahvlid, mis nüüd Sardanapali biblioteegi nime all täidavad viis saali Briti muuseumis. Neid võidakse jälle kergesti lugeda, nagu aastatuhande tagasi, sest kiilkirja-tundmine õpetlaste hulgas on jälle avar; need teosed on ilusti korraldatud seeriates, teaduste ja alade järgi; siin leidub järgnevaid teoseid müttoloogias ja jumalate-teaduse alalt, nagu ilmailukogumi alguse ja patulangemise ajalugu, veeuputuse kroonika, teosed filosoofia ja preesia, ebaususe alalt; kõik teadused on siin esitatud, kõik kombes kirjeldatud; rohkel arvul leidub siin geograafilisi ja matemaatilisi tabeleid mõõtude ja kaalude täpise kirjelduse ning kant- ja ruutjuurtega. Sel kuningal Sardanapalil oli kolm ja pool aastutuhandet tagasi savitsilindritel ja -tahvritel biblioteek, mis julgesti võib võistelda nüüdisaja paremate raamatukogudega.

Kustunud on vanade aegade ajalood, ainult Nimrodi torn seisab julgelt ja tervelt oma kohal — Baabeli torni nime all, aga Baabilonist, sellest miljonilinnast, enesest ja Niinivest on isegi nimed kadunud. Siin on teostunud see, mida kirjutati baabilonlasele Belsatsarile nägematu käe poolt seinale: „Mene, mene, tekkel, uvarsin!“ Alalhoidunud tänapäevani on aga teine Mesopotaamia tähtis keskus, Bagdadi linn Tiigrise kaldal. Kes tahab stiilipäraselt saabuda Bagdadi, ärgu tulgu raudteega, ka hobuse või kaameliga tuhandeaastase kaliifide-linna väravate juure, vaid tulgu veeteel, nagu kunagi eht mesopotaamlane — keelekil ujudes. Keelek on Eufrati ja Tigrise tüübilisem sõiduriist, mida ikka veel ehitatakse samuti kui aastatuhande tagasi, nagu teda meile kirjeldavad kaks väepealikut, kes oskasid sule ja krihvliga sama hästi ümber käia kui mõõgaga: Ksenofoon ja Hellmuth von Moltke. Keelek on laev, mis iialgi ei või hukkuda, sest ta on kokku seatud parvetaoliselt, ees kaheksast ja taga kuuteistkümnest põiest (vinanahkadest). Pöite peale laotatakse hulk puulehti, matte ja vaipu; sellega on käes ideaalne sõiduk, painduv kui kala, iga lainega kohanev, purustamatu isegi rahnude

peale sattudes. Maandutakse, siis pakitakse laev kokku ja asetatakse hobueesli või hobuse turjale. Reisib mesopotaamlane üksi, siis teeb ta omale asja seega väga mugavaks, et heidab vette ainult ühe põie ja istub ratsa selle selga; nii ratsutab ta kartmata ja hädaohuta läbi tormava jõe kärestikkude.

Tiigrise kaldal Bagdadi saabunud, on juba nähtud veidi Mesopotaamia romantikast. Rändajale läbi Hommikumaa ei paku kaliifide muinaslinn enam midagi üllatavat. Vana Bagdad, kus kord elutses miljon inimest, Islami maailma metropool — on muutunud iseloomutuks Hommikumaa kohaks; kus leidub kõveraid tänavaid, tumedaid basaare, maju lamedate katustega samal määral, nagu igalpool Bosporuse ja Persia lahe vahel. Asjata otsitakse mõne muinasloo varju, mõnda kahvatut mälestust Harun al Rashidist ja Sheheresadest, mõnda marmorkoja- ja alabaster samba jäänust, päidlõikava neegriorja mõõga pidet, Harun al Rashid tarvitas aastast oma maja, õuekonna ja haaremi jaoks seitsetuhat viissada tsentnerit kulda; kullast pole enam midagi näha, vaevalt isegi veel kividest. Seal seisab kohmakalt ja inetult Tiigrise kaldal tollihoone; ja selle küljes ilutseb upsakas pealkiri: see oli kaliifide vana palee! Ja seal lebab kusagil tsüpresside vahel mälestuskivi, ja juht kinnitab: see on Zobeida haud, kes oli Harun al Rashidi armsam naine! Ja siis minnakse läbi hävinenud värrava basaari; ja siit alt on jalutanud kunagi kaliifid. Ja siis seisab keset Vana-Bagdadi Mükkur minarett, ja tema võrelt kostis juba tuhat aastat tagasi muezzini hüüd: Allah on Allah ja Muhamed on ta prohvet! Ja see on kõik, mis on järgi jäänud vanast Bagdadist Vanas-Bagdadis.

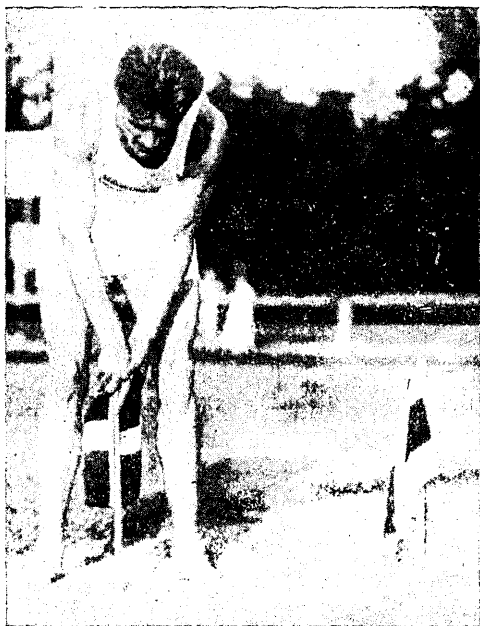
Ja Uus-Bagdad? See linn oma kaheksa tuhande elanikuga esineb teistest Mesopotaamia ja Araabia linnadest ainult oma elanikkude mitmekesisuse ja oma tuntavalt euroopaliku oluga. Kõik usud, isegi kõik Hommikumaa lahkused on siia rahuarmastavalt koondatud. Mitte ainult mõlemad Islami suurühmad, sunniidid (kelle hulka kuuluvad Osmani türklased ja afgaanlased) ja shi-iidid (kelle hulka kuuluvad perslased ja osa araablasi) pole siin esitatud, vaid ka kõik rohkearvulised lahkused on Bagdadis suurtes parvedes olemas. Ka näeme siin igaliiki kristlasi; muu seas üksikuid liike, mida ainult siin võib leida, nagu jakobiidid, kaldealased, nestoriaanlased. Siis juudid, prantslased, hispaanlased. Lõpuks

hindud, kuradikumardajad ja jesiidid, tulekumardajad ja perslased. Igaüks neist elab võimalikult omaette. Elanikkude kodust elust on raske teateid saada. Korterid asuvad, nagu igalpool Hommikumaal, kõrgete müüride taga, keset palmiaeda. Välisilmast karmilt eraldatult elavad nagu muha-meedlased ka kristlased ja juudid; juudid on siin muutunud peaaegu türklasteks ja araablaseks, kosivad nagu türklasedki mitu naist korraga. Seisab mõni maja otse tänavaaäres, siis näeb ta välja kui telliskivikast; ilma õhuakendeta on ta, akendeta, ärklite balkoniteta, kuigi kõike seda tuntake Hommikumaa teistes linnades, olgugi võredega varustatult. Kes aga Bagdadis julgeb teha aknaid ja balkoneid, seda ninetatatakse vabamõtlejaks ja iga usklik annab talle kui kärnasele teed. Läbi tugeva värava satutakse majasse; värav avatakse vaid perekonna lähematele usaldus-inimestele. Bagdadi maja iseloomulikumaks jooneks on serdab, elukeldër; siia põgenetakse kuumal aastaajal põrguliku palavuse eest ja elatakse siis võimalikult sügaval maa-all jahedate võlvistikkude varjus, mis kaunis mugavalt sisse on seatud.

Külla läheb bagdadlane ja võtab külalisi vastu ainult harva. Kui tahetakse tuttavaid näha ja looritatud naistele silmi teha, ärilepinguid sõlmida, oma kefi'i, Hommikumaa dolcefarniente, pidada, siis minnakse basaari. Siin voogab varjulistes käikudes kirju ja kihav inimhulk. Seal istuvad Armeenia ja juudi sarrafid, s.o. rahavahetajad, oma lahtiste rahakastide ees; siin istuvad nad reas iga kingsepa- või rätsepa-, sepa- või kullassepatänavana nurgal ja vahetavad võõrast ning kodumaa raha; sest ka kodumaa rahasorte (eriti suuremaid) võib ainult rahavahetajate juures vähemate vastu ümber vahetada, muidugi väikese tasu eest. Basaari ilmuvad rändavad araablased, et leiba osta oma haaremi jaoks. Sinna tulevad kurdid oma kodumaalt, metsikud, kultuurist puudutamata röövikud, kuid ometi rüütellikud inimesed, suurepärasel hobustel, hambuni sõjariistus, basaaride hirm ja ahastus, sest nad võtavad tihti selle jõuga, mida neile ei võimalda müüja tingimine. Seal sammuvad aeglaselt valgetesse burnustesse mässitud mustpruunid beduiinid, et vahetada raske raha eest kulda pudukauba vastu, et viia oma naistele haaremitesse, mis asuvad kaugetes linnades. Läbi-segi viiakse kord salkkond kurjategijaid või mässulisi läbi basaari, teel vangimaja poole. Ahelad klirisevad, kuid heasüdam-

lised vahid peatuvad kohe, kui üks või teine vangidest käe välja sirutab, et sakkadshidelt, s.o. veekandjatelt — tilka oma peopesasse painata. Läbi pea-pea küljes seisva rahvahulga rajab omale tee sajast kaamelist koosnev shi-iitide karavaan, Persia usurändajate rongikäik, mis tuleb Kesk-Aasiast ja kaasas kannab kallite surnute korjuseid, et neid viia matmisele Meshhedi ja Kerbelasse. Neis Bagdadi külje all asuvates matuspaikades — peab nende põrm puhkama. Kohvikute ees kükitavad suitsumehed ja raugad. Valged ja mustad nooruslikud uhkeldajad ratsutavad eeslite seljas tänavat pidi üles ja alla ja püüavad kaetud nägudega naiste vanaduse ja ilu saladust lahendada. See kõik kestab seni, kuni õhtul tuleb Afgaani öövaht ja koputab oma raudse kepiga vastu iga poe seina, kuulutades, et aeg käes on kauplusi sulgeda ning publikul koju minna.

Peale basaari on Tiigrise kaldal asuv supelusasutus meesilma tähtsamaks kokkusaamise ehk kohtamise kohaks. Tshardahid ehk jõe-supelusasutused ehitatakse veel tänapäev sama lihtsalt kui tuhat aastat tagasi. Terve rida vaiasid veetakse suures nelinurgas rannavette; need vaiad ühendatakse ristloodis palkidega, kaetakse siis lattide ja palmiokstega; kolmel küljel, mis rannapoolt näha, ehitatakse vaevane vari õlgmattidest, et häbelikke silmi kaitsta. Supelusasutus on ühtlasi kohvik. Ühe seina küljes ripuvad kõrkjast köied; see on riidehoiuruum. Keset kohvikut seisab kauss seebivahuga: seal kükitab raseerija oma abilisega. Nurgas seisab lõke hõõguvate puusütega: seal keedetakse kohvi; seal kõrvas hiib, suur veenõu: seal leotatakse nargileh'de tubakat, mille nimi tumbeki, kuid seal loputatakse ka suitsetamissoõu. Teises nurgas lebavad hunnikus kaheviisi kokkulükitud datliokste kontsud, need täidavad Mesopotaamias ujumispoite aset. Peaaegu enesestmõistetav on seega, et kavehdshi, s.o. kohviku peremees on ühtlasi ka ujumiskunsti õpetaja. „Sheitanlik“, kuradimõnu, on bagdadlasele „Harb el maj“ — veenõu, kaunis hädaohutu vastastikku veega pitsimine, mille juure neeger oma sumpukki, trummi, põristab. Muusika vahel lõpeb aga see mäng äkitselt, kui Tiigrise voogudest äkki mõni haikala päevavalgele tuleb ja omale ühe supleja suupisteks võtab. End selle hädaõhu eest kaitsta, seda ei tule bagdadlasele mõttessegi. Kes peaks siin reforme teostama? Selles linnas, kus jälle asub oma viiendik miljon elanikku, ei

Janis Dimza, Läti parim sportlane, tõstab kuulitõukel Läti rekordlipu kaugemale Eesti lipust. Moment on pildistatud Eesti-Läti kergejõusiku maavõistlusel Tallinnas 16. ja 17. juulil s. a., kus J. Dimza tõukas kuuli 15,19 mtr. (uus Läti rekord).

mõtelda isegi reformide peale hügieenilisel alal. Apaatiline kui bagdadlane, see võiks vanasõnaks kujuneda. Kõik on kismet; ärgu võideldu asjata faatumi vastu! Bagdadi valitseja on „imam“, bagdadlaste pea-majavaim, kellest oleneb kõik, mis bagdadlastele juhtub. Teda kujutatakse igivana mehena, lumivalge habemega, avaras tumedas rüüts, vägeva turbaniga peas. Igal majal on oma imam. Kui talle mõni asi ei meeldi, siis kuulatakse teda kusagil nurgas urisevat, või kus ta teeb köögis müra ja narrib koduelajaid. Igas korteris leidub tema jaoks seinavaus, mis täidetud ohvritega, eesriidega ees, mida iialgi ei tohi eemaldada; igal reedel süüdatakse talle rasvaküünal, mida ei tohita kustutada — ta peab iseeneest kustuma või lõpuni põlema. Bagdad on veel tänapäeval sama ebausklik, kui seda oli Baabilongi. Kui bagdadlane haigeks jääb, siis ei loe ta selle põhjuseks loomulikku asjaolu, vaid oletab kurja pilku.

Mäletan, et kõige rahvalikum ja kõige enam lugupeetud arst Bagdadis polnud keegi muu kui mullah Essar, s.o. arst paha pilgu vastu. Mullah Essar oli pärit Aleksandriast, kus ta oli pidanud lihuniku ametit. Kui see elukutse meest enam ei toitnud, nägi mullah unes, et Allah ta õieti arstiks on kutsunud, ja ühel ajal ilmus talle prohvet ning määras ta uueks asukohaks Bagdadi. Nii siis tuli Essar Bagdadi ja jutustas siin oma unenäost; ja kõik tormasid ta juure. Tal oli ainult üks diagnoos kõigi haiguste puhul: ajin harrah, kuri silm, ja ainult üks rohi, mis oli liig ebaapetiitlik, et teda veel nimetada. Sellegipeale vaatamata austati teda väga, kuid see oli arusaadav, sest bagdadlased on ju vanast ajast arste austanud.

Igatahes olid need vanal ajal kõige osavamad ja kuulsamad arstid üle terve ilma, Eriti hinnatud olid Bagdadi kaliifide hoovkonnas juudi arstid.

Nii elas kaliif Manssuri ja ta troonipärija Isa ben Musa hoovkonnas juudi arst Trat ben Shahnasa, kelle teadmisi valitsejad ka poliitilisel alal kasutasid.

Teine kuulus juudisoostarst Bagdadis oli Maserdsheweih Stüüriast.

Wieni natsionaalbiblioteegis leidub Araabia arsti ja ajaloolase Jbn Ossaibija manuskript, milles jutustatakse suurepäraseid anektoote Maserdsheweih elust.

Juudi arst Afrania Bagdadis oli ka kirjanikuna kuulus; ta oli kolmekümnetuhande käsikirja omanik.

Tuhanda aasta eest elas Bagdadis ka juudi arst Isaak Israili ben Suleiman Ebn Jakob, keda samuti kui kirjanikku austati ja ülistati.

Ta sai väga vanaks. Kui kord selle sajakümne-aastase rauga käest küsiti, miks ta poissmeheks on jäänud, vastas ta:

„Olen kirjutanud neli raamatut, mis mälestuse minust kauem alal hoiavad, kui lapsed ja lapselapsed.“

Ja tõesti: linnas, milles ta üle saja aasta teotsenud, pole midagi järele jäänud — ta teosed aga hoitakse alal kalliväärtuslikkudes, hoolikalt kaitstud pergamentides.

Tungalore noor radsha.

Ameerika kirjanik **L. G. Blochmann.**

Danny Flanner läks rongilt Tungalores ruttu välja. Mitte nagu oleks Tungalore olnud ta reisi siht, vaid sellepärast, et hommik hakkas tulema. Esimese klassi reisijaid ei tülitata Indias nimelt öö- ei mitte sellega, et nende sõidupileteid soovitakse näha, ja kuna Dannyl üldse piletit ei olnud, siis oli parem ise pahandusest hoiduda ja ka raudteeteenijaid pahandusest hoida sellega, et ta selle formaliteedi eest üldse kõrvale hoidis. Danny Flanner oli järgimööda juba peaaegu kõik elukutsed läbi teinud, mida valgetel võimalik on Indias läbi teha. Viimati oli ta olnud öökolner ühes madrustehotellis Shangais ja kõige viimaks veel kaubakandja väikesel laeval. Ta veel ei teadnud, mis ta Tungalores pidi tegema. Esiootsa vaatas ta ettevaatlikult ringi, kas ta väljumist keegi märganud, ja nagu kohkus, kui teda keegi teine valge näiliselt teravasti silmitses ja lõpuks tema juure tuli.

„Vell,“ ütles võõras üliväga lahkesti, „arvasin juba, et te täna ei tulegi!“

„Aga kas olete ka kindel, et mina see mees olen, keda ootate?“ küsis Danny.

„Aga, doktor! Kas ma pole teid siis küllalt tihti näinud Kalkutta suures haiglas? Teiegi olete ju mind, oma patsienti Bleas'i, meelega tuletanud ja mulle telegrafeerinud, et teie pakikandja ühes teie pakkidega kaduma läinud. Olen ka juba rätsepa tellinud teie bungalovsse, et ta teile kõige kiiremini valmistaks vajalised riided.“

Dannyl oli taskus üks hoberuupia ja neli vaskraha. Nähtavasti arvati teda kellegiks doktoriks, ja taevas teadis, millega see seiklus viimaks lõppes. Aga esiootsa sai ta korteri ja süüa, ta oli kiiresti otsustanud asjaga päri olla. Võõras juhatas ta toreda auto juure, nad sõitsid hommikpäikese käes läbi kullatatud puiestee, mööda madalatest majadest, punasest liivakivist ehitatud mosheest, blokist roosadest majadest, mööda ühest suurest hindutemplist ja siis tolmuste mangopuude all ilusa bungalov ette. Kui Danny pärast vannis käimist hästi kaetud einelaua ees oma külastaja vastas istus, küsis ta, et pisut orienteeruda:

„Ja mis ametit peate teie siin Tungalores, härra Bleas?“

„Kas ma seda teile ei kirjutanud?“ vastas Bleas. „Olen teenistuses kaubanduse ja tööstuse ministeriumis. Kui ainus euroop-

lane. Aga teie amet, doktor, saab olema täitsa eraamet. Teie ametisse kutsuja oli regent, asevalitseja prints Vayaji Rao. Teie ju teate, pärismaalased ei tohi siin ilma briti valitsuse loata ainustki eurooplast ametisse võtta, ja see tekitab lõputa kirjavahe-tuse. Regent arvas, et kuna teie ainult kaks või kolm nädalat siin viibite, siis oleks lollus kõiki neid formaliteete täita. Lihtsam on, et teid arvataks vaid minu külaliseks. Teie honorar on kõige selle kõrval 4000 ruupiat.“

„4000 ruupiat! See on enam kui 1000 dollarit. Selle eest võiks peaaegu roimariks saada,“ mõtles Danny.

„See on teie töö eest hea tasu,“ jatkas Bleas. „Meie noor radsha, kes Euroopas kasvatuset sai, tuleb sel nädalal jälle koju. Tema onu, kes tema asemel kõik see aja valitses, prints Vayaji Rao, kardab, et pikk

Moment Eesti-Läti kergejõustiku maavõistlusel.

F. Beldinski (Eesti) ja V. Buceniaks (Läti) viimasel pingutusel 5000 mtr. jooksus, kus võitis V. Buceniaks ajaga 15:26,0 (uus Läti rekord).

F. Beldinski näitas aega 15:29,0.

meresõit võiks ta sugulast olla liiasti väsitatud, ja soovib talle sellepärast euroopa arsti ravitsust. Sest tema kõrguse arstid on hindud ja ainult Indias koolitatud. Teie peate arstliku kontrolli oma peale võtma.“

„Noh, see on ometi raske ülesanne, mis omale võtan,“ mõtles Danny edasi. „Aga ma olen niikaua lamanud mitmesugustes haiglates, et hiniini, asperiini ja kalomelli tablette juba küllalt tunnen, kõik muu määraku hindu doktorid. 4000 ruupia eest pean need kaks kuni kolm nädalat juba läbi tegema.“

Ei geograafiliselt ega poliitiliselt ega ka kaubanduslinnana ei kuulunud Tungalore India kuuesaja tähtsama pärismaalaste-linnade hulka. Temal polnud ka ise oma briti kubernerit, vaid ta pidi leppima kubernerit asetäitja juhusliku külastusega (ja oli õnnelik, et ta sellega võis leppida). Aga nii tähtsuseta kui Tungalore muidu võis olla, valitsevale majale oli ta tähtis. Linna baasaridest ja laiadelt oopiumiväljadelt voolas rohkesti sissetulekut riigikassasse ja vana kombe järele läks sellest üks kolmandik radshah majapidamiseks. Viimased kümme aastat oli prints Vayaji Rao oma venna alaealise poja eest valitsenud ja vabalt võinud seda sissetulekut kasutada. Summa, mis ta vennapojale, noorele ja radshale, Inglismaale saatnud, polnud suurem sellest, mis ta oma kuulsa tantsuneiu ülespidamiseks kulutas. Prints Vayajile ei meeldinud, et ta võimu ja luksust kellegi teisega pidi jagama.

Protsessioon noore radshah vastuvõtuks roheliste lippudega ja banneritega, India sõjaväe roheliste turbanitega, heledaid siidiriideid kandvate aukandjatega, muusika-kooridega, kes ameerika marsse puhusid, liikus väga pikkamisi edasi. Danny viibis ühes Bleasiga nende hulgas,

„Ma annan teile nüüd lähemaid juhtnööre, doktor,“ ütles Bleas. „Kui radshah Damodor lõpuks siia jõuab, saab ta olema pikast teest ja teretulemast tseremooniast äärmiselt väsinud. Teie leiate isegi, et tal on palavik . . .“

„Kust teate teie seda, et tal on palavik?“ küsis Danny naiivilt.

„Temal on palavik,“ vastas Bleas kindlasti. „Ja teie saate olema sellepärast mures, ja kui tal veel hommegi on palavik, siis teete, et ta hästi magab ning annate talle pulbri.“

Bleas vaatas Dannyle selle juures teravasti silma ja jätkas siis rahulikult:

„Nii siis annate teie temale magamise-pulbri. Aga on ka võimalik, et varem tähelepanud sümptomid arenevad kiiresti

tõsiseks — on koguni võimalik, et noor radshah magades sureb . . .“

Sel hetkel tõstis üks ratsanik hõbedase tsepteri kõrgele. Noore radsha kuue hobusega rakendatud tõld tuli esile. Oliivivärvilise nahaga ja unistavate silmadega noormees, valgesse siidisse riidetatud, oma klassi punane märk otsaesisel, kuldbrokaadist vari auväärsuse märgina pea kohal, istus paksu regendi kõrval. Rahvahulk, ka Bleas ja Danny, teretasid aukartlikult.

Danny oli tarretult vahtinud noore mehe näole. Kuna Bleas talle instruksioone teatas, oli ta hakanud aimama, mis eest talle oli lubatud 4000 ruupiat. Ja kui Bleas, niipea kui radsha tõld möödunud, tahtis jätkata, ütles Danny:

„Mispärast ei vali teie regentenelele oma musta asja jaoks kedagi ta oma meestest?“

„Mu armas, teie tahate tegutseda,“ vastas Bleas naeratades. „Regent on hea teenistuse eest alati tänulik. Olen kindel, et tal midagi selle vastu ei ole, kui ma teie tasu 4000 ruupialt tõstan 6000 peale. Ma võiksin ju homme jaamas leida ka mõne teise „jänese“. Teie, hulgused, teate kõik, et siin piletitega just täpne ei olda. Aga mulle meeldis just teid vajaliseks doktoriks arvata — nüüd aga — ärge oma nõudmisi liig kõrgele krüvige!“

„Mina ei tee seda, mis minult nõuate,“ vastas Danny.

„Hüva,“ ütles Bleas nüüd väga külmalt. „Ja arvate, et regent ja mina teid sellega, mis juba teate, lihtsalt laseb putku panna? Kui me homme üksteise seltsis enam ei eineta, siis on teine meist einetamise igavesti lõpetanud, armas doktor.“

Danny naeris.

„Teil pole naljaks meelt ja mõtet, Bleas. Kas usute tõesti, et ma 6000 ruupiat lasen metsa lennata?“

Kui Danny oli ööseks läinud oma tuppa, siis ootas ta, kuni majas kõik vaikseks jäi, et siis läbi akna välja hüpata ja põgeneda. Ta kukkus millegi pehme peale ja ta käsi puudutas turbanit. Ja samal hetkel välgatas valgus.

„Mis lärm see on?“ küsis Bleasi häälele elektrilambi tagant, millega ta Danny nägu valgustas.

„Tulin akna alla jalutama,“ vastas Danny, „ja siin kahmas keegi teie sõber mul käevarrast kinni.“

„Kahetsen väga,“ ütles Bleas külmalt. „See mees pidas teid vargaks. Aga ma palun, doktor, ärge ial enam üksipäi minge jalutama.“

Järgmisel hommikul esitleti Danny radsha Damodorile. Radsha istus, punane turban peas, rikkalikult tikitud must siidiülp seljas, pika audientssaali nurgas ja vahtis tarretult oma ümbrust. Tema pahemal pool seisis ta vana õpetaja ja ta paremal pool istus paks regent Vayaji Rao, kes valgele doktorile lahkesti lausus, kui õnnelik ta olla, et noore radsha ravimise oma kätte võtab, kes reisist olla nii väsinud.

Kui Bleas ja Danny pärast audientsi juba olid palee värava juures, jooksis neile vana õpetaja hingeldades järele. Tema isand, noor radsha, laskvat doktorit veel kord enese juure paluda.

Danny imestas, et Bleas ta vana õpetajaga laskis üksi minna, ja järgnes vanale puisteed mööda kahest valgest härjast möödudes väiksele nelinurgale kõrgete puude vahel. Seal ootas teda noor radsha, sirutas talle käe ilma tseremooniata vastu ja ütles heas inglise keeles:

„Täna teid, et tulite. Pean teiega üksi rääkima ja teile ruttu ütleva, mis mul on ütelda. Ma usaldan teid, teie näite olevat aus mees. Mind ümbritsevad siin ainult vaenlased; tean, et mu onu minust tahab lahti saada. Tahan teid võtta oma isiklikku teenistusse ja ihu kaitsevähke. Teie peate mind tõesti kaitsma.“

Danny ei vastanud kohe. Aga kui ta nägi noore valitseja paluvaid silmi enesel, siis ütles ta:

„Viibin täna öösel teie palees.“

Bleas oli Dannyt oodanud ja võttis teda naeratades vastu:

„Noh, poiss aimab, mis on tulemas, see teeb asja lihtsamaks. Tarvitsesite temale vaid ütelda, et täna öösel viibite tema juures.“

„Kust teie seda teate, mis ta minuga rääkis?“ küsis Danny kohkudes.

„Noh, läksin teile järele ja kuulsin kõik,“ vastas Bleas rahulikult.

Dannyle oli noore radsha külastamise jaoks kaasa antud must kast rohtudega, see

tähendab „unepulbritega“. Radsha rääkis temaga spordist Ameerikas ja Danny luges minuteid. Poole tunni pärast oleks ta pidanud teatama Bleasile, et unepulber on ära antud. See pool tundi pidi olema juba möödunud.

Siis tormas vana õpetaja tupp. Mäss! Kuulujutt, et välg doktor noore radsha tapnud, on rahva üles ärritanud. Tormati palee kallale, et valget doktorit üles puua. See on Beasi töö, seda märkas Danny kohe. Kui asi kihvtiga ei õnnestunud, siis pidi radsha, nagu tema seda tahtis, ennast akna juures näitama tõenduseks, et kuulujutt valetab. Ja siis võiks teda kergesti kuuliga tabada.

„Teid tahetakse igal tingimusel tappa. Teie võite ainult põgeneda,“ ütles Danny.

„Elevandid,“ hüüdis vana õpetaja, „vahid on meile ustavad ja kaitsevad meie teed nende juure.“

Roomates maoli jõudis radsha Danny seltsis elevandiplatsile ja üks teener aitas nad vana Khuni turjale, kes oli neist kõige kiirem. Teisedki elevandid seoti lahti, ehk suutsid nad kõik läbi metsa pääseda.

Siis kõmatasid paugud. Khuni oli vististi haavatud, sest ta karjus vihaselt, pööras ja jooksis tagasi, otsekohe auto tulede peale, mis regendi palee ees seisis. Ümberringi olid kõik põgenemas. Khuni jõudis auto juure, tõstis esimese jala, tampis Bleasi, kes selles istus, pudruks, kahmas siis kinni regendist, kes tema kõrval istus, londiga ja paiskas ta laias kaares läbi akna paleesse. Ka Danny oli tabatud. Kui ta päästetud noore radsha käte vahel meelemärgusele ärkas ja rahvas noort valitsejat elada laskis, ütles ta väsinult:

„Ehk oskaks mõni arst mind veel aidata.“

„Oh, kõik sünnib, aga kuni arstid siia jõuavad, ütelge ise, mis tuleks teha,“ palus teda noor radsha.

„Mina ei tea midagi, olen sama vähe arst kui teie,“ sosistas Danny naeratades ja sulges oma silmad igavesti.

Kes matavad . . .

Ed. Vöhrmann.

*Kes matavad mind ükskord,
ei seda tea ma.
Mul pole tähtsaid sõpru,
ei sugulasi ka.*

*On ainult väike rahvas
ja väike isamaa,
ja väiksed on mu laulud,
ma ise väike ka . . .*

Autoõnnetus.

Austria kirjanik **V. Baltinester.**

Rrrmm . . . Kaks naisekätt helekollastes kinnastes peatavad autot kõigest jõust. Rataste ees lamab ühe mehe keha, kelle kiire sõitjana praegu maha paiskas. Helgheitja valge leek paiskub üle tema Villa tänava üksindusse. Auto naisjuht kargab autost välja ja kummardab uimaselt maaslamaja kohale. Ta näeb, et lamajal on silmad poolenisti lahti.

„On teil valusid?“ küsib ta kugistava häälega, kust välja kajab südamepõksumine ehmatuses.

„Küllalt!“

Autost mahalükatud mees pöörab näo temalt kõrvale, nagu oleks selle naise nägemine temale vastik.

„Kas usute, et saate tõusta, kui ma teid aitan?“ küsib autojuht edasi.

„Ei tea . . .“

„Ehk katsume — mis?“

Ta võtab mehe ümbert ettevaatlikult, aga kõvasti kinni. On kaunis raske töö, kuid ta õnnestub. Mees võib seista, seisab halvasti, tõmbub valus kõveraks, kahmab autost kinni ja hoiab hoigamist tagasi.

„Seal on minu villa. Viin teid ruttu sinna ja lasen arsti kutsuda,“ ütleb naisautojuht, istub juhi kohale ja sõidab pikkamisi edasi. Üle öla küsib ta ikka jälle, kas asi juba parem on, ja saab, kui üldse, siis kärstitu vastuse, et kuidas see nii ruttu küll võimalik oleks.

Villa ees kargab neiu autost välja ja helistab kärsitult. Ilmub teener, saab lühikese käsu, kutsub aedniku ja kannab vigastatu terra abiga toolil trepist üles. Üleval ruttab neile vastu vanem daam, ärevuses kui erutatud kana, ja tahab korraga kõik teada saada.

Vigastatu kantakse ühte sinivalgesse tuppa ja asetatakse ühe daami voodi pehmesse batistisse.

„Ah, see võiks ju ka diivan olla!“ põmiseb mees pahaselt.

„Nüüd jääte sinna, kus olete!“

Noor daam, kel alles kübar peas ja kindad käes, seisab juba laual seisva telefoni juures.

„Mitte kutsuda võõrast arsti! Tahan saada oma arsti, sõpra.“

„Hea küll. Tema number?“

Vigastatu nimetab selle, hoigades valus.

Neiu silmitseb teda järjest rahutult, kuni saab ühenduse.

„Siin Anni Schomberg. Teie sõber lamab vigastatult minu majas. Autoõnnetus! Tulge kohe! Aia tänav 20. Milline sõber? Jah, ma ei tea, mis ta nimi on — mis on teie nimi, palun?“

„Klaus Vronich!“

„Klaus Vronich, ütleb ta. „Nii siis, tulge viibimata!“

Ta paneb telefonitoru käest ja lausub:

„Ta tuleb kohe!“

Vigastatu suleb silmad. Neiu istub nagu haigepöetaja tema voodi ees, ikka veel kübar peas ja kindad käes.

Möödub veerand tundi, siis jõuab arst kohale. Anni Schomberg ootab läbivaatamise ajal kõrval toas. Suuril, rahutuil silmil vahib ta uksele, mille arst alles tüki aja pärast avab.

„Asi on parem kui esimesel hetkel näis. Pahem jalg kõvasti nikastunud. Siis veel pigistused. Ta tahab saada koju. Sellest ei või olla juttugi. Peate tema juba mõni aeg siin pidama.“

„Meeleldi. Sest silmanähtavalt olen ka mina selles süüdi.“

„No jah, armuline preili, ja te võite veel õnne tänada, et ta ei mõtlegi teid politseile üles anda.“

„Tõesti? Ütles ta seda?“

„Jah, tema on tõesti südamesthea mees. — Nägemiseni, armuline preili!“

Neiu annab talle ruttu kätt, pilk kärsitult haigetoa poole pöördud. Ta peab vigastatut tänama, see on tema poolt nii ilus ja armas, et ta asja politseile jätab teatamata ja nii temast kõik pahandused eemale hoiab! Nüüd võib ta süda jälle põksumise lõpetada.

Mitte just lahkesti vaatab lamaja talle vastu.

„Kas olete minule väga kuri?“ küsib neiu lävelt.

„Noh, te küsite seda nii, nagu oleksite mulle ainult kogemata jalale astunud,“ vastas mees ärritatult.

Neiu ei lähe kaugemale tuppa ja ütleb külmalt:

„Kahetsen seda otsekoheselt ja avameelselt. Paraku ei saa ma teid sellega aidata. Tahan paluda tädi Veronikat, kes minu juures elab, et ta teie ravitsemise oma peale võtaks. Või soovite õppinud pöetajat!“

„Ahaa! Nii siis olen teile enesele juba

koormaks. Alla ajada võite, aga ravitseda mitte!“

„Kuidas võite seda arvata?! Arvasin ainult teie vastuse järele, et te minu nägu ei taha näha!“

„Kas ehk pean sellise valusa läbivaatamise järele teie vastu veel magusas ja viisakas tujus olema? Mispärast peaks mulle teie nägemine olema vastik? Te näete ju olevat üsna kena!“

Üsna kena, ütles ta? Neiu kaotab hetkeks kõik oma alatise kindluse. Üsna kena! Kuna ta ometi oli igal suvel vähemalt kaks korda ranna- ja alapidudel iluduskuninganna? Noh, sellest saab tõesti veel nalja!

„Kui te midagi vajate, siin on elfenbeinikell. Esiotsa jään ma teie juurde!“

„Täna. Mulle on armsam kui väljute. Mina ei maga heameelega vaatleja silmade all.“

„Kuidas soovite! Magage hästi!“

„Täna. Ja saatke homme hommikul teeni linna, mulle oleks midagi vaja.“

„Palun?“

„Ta ostku raamatukauplusest kõige parem „Autojuhtimise kool“. Seda võite siis minu ravitsemise ajal lugeda.“

Neiu hammustab huuli.

„Sain daamide võidusõidul S-s esimese auhinna ja K-s teise,“ vastab ta vabisevate huultega.

„Ja nüüd tahtsite vist küll veel võita õnnetuse eest auhinda, mis?“

Mees pöörab hoigades teisele küljele ja suleb silmad.

Neiu lahkub toast. Väga tasa ei pannud ta ust mitte kinni.

Valude vähenemisega kasvab vigastatu viisakus. Mõnikord vestlevad ja naeravad nad kahekesi tundide kaupa. Juba teisel päeval on mees soovi avaldanud, et tädi Veronika teda ei ravitseks.

„Mis jaoks minu haigust raskendada? Nii siis palun, kui mind keegi ravitseb, siis, palun, ainult teie, armuline preili.“

„Aga heameelega. Tädi Veronika on teie vastu väga hea. Kiidab alati, kui hea te olete, et mind politseile ei teata, ja õnnistab teid südamest.“

„Täna väga! Pealegi oleks ülesandmine sellisel puhul lollus. Kui tahetaks iga inimlikku oskamatust karistada, siis oleks meil vanglaid terved linnad täis.“

Alati kuuleb Anni, kui oskamata ta olnud.

„Kümme päeva hiljem ütleb arst haigele:

„Tunahomme võid koju minna!“

„Aga mul on ju kogu keha veel valus!“

„Tuleb leppida. Sa võid juba ringi longata.“ —

„Armuline preili,“ ütleb Klaus Vronich sel päeval oma allajajale ning põetajale:

„Nii siis pean tunahomme koju minema.“

„Kes seda ütleb?“

„Arst.“

„Oh — kui kahju!“

„Teie ravitsus oli väga sümpaatlik ja palju parem kui teie autojuhtimine! Pealegi tuleb teie eest hoiduda! Teie olete ju elukardetav! Tuleb teist kaugelt mööduda!“

Ja kohe selle järele täitsa muudetud häälega, kuna ta neiu äkki kurvaks muutunud näole vaatas:

„Kas me ei võiks abielluda, Anni?“

Vast on see viimane!

Arnold Liiv.

Vaatan õiekuu õhtul loojenevat päikest, kuis ta mähib õitsvaid aedu purpurpunasesse valguslinikusse . . . Tasa sajab aianurgas pudenevaid toomelheid vana kõvera toominga ladvalt. Kusagil kauge kopli veerul algab õilind häälitsemist. Veel lõõskab kustuva päikese viimane kiir tuliku- mana talu viltustel akendel . . . Vast on see mulle viimane? . . .

Keset lõõskavat lõunavalgust istun aias lõhnavate sirilate varjus ja ootan . . . Seal ligineb ta äsja puhkenud valge roosina — ulatades enda jahedaid huuli ja vahakarva kahvatuid, käsi mulle suudlusteks.

Mesilaste tasane sumin ja õitsva aia lõhnade uim väsitab . . . Ta vajub väsinult minu kõrvale pingile . . . Kinnitan sõnatult punase, raske peoni ta stüütule, haigele luigerinnale . . .

Vast on see viimane?

Jaam . . . Ähkides ja pubkides ronib rong perronile . . . Sipelgatena ruttavad, tõttavad, tõuklevad inimmassid. Kõikjal askeldus, ruttamine, vastuvõtmine — jälle-nägemisrõõmud . . .

Läbi raudsete, luitunud vaguniakende näen ta kahvatul palgel — surevat naeratust..

Vast on see viimane? . . .

Kaugenägemine.

Saksa kirjanik **Hanus Rieba.**

„Siin Chester.“

„Teiega räägitakse New-Yorgist!“

„New-Yorgist?“ ütises Chester. „Kust teatakse New-Yorgis, et ma täna, pühapäeva hommikul, Chicagos oma kontoris viibin?“

„Halloo, halloo, mr. Chester!“ hüüdis hääl. „Mul on teie jaoks äri.“

„Mina pühapäevadel äriasju ei aja,“ ütles Chester.

„Oo, siiski,“ naeris teine, „vististilepime kokku. Mina, P. A. Smith New-Yorgis, olen leiutanud uue kaugenägemise aparraadi.“

„Mina ei kaubitse leiutustega ega ole mul ka tehnilistest asjadest aimu.“

„Pole tarviski,“ ütles P. A. Smith. „Minu leiutisega on asi nii, et ma iga inimest võin näha, kellele ma telefoneerin, ilma et tema aparraadi juures tarvitseks olla eriline sisse-seade.“

„Ahaa, naeris Chester, „niipalju tean ma tehnikast ometi, et tean ütelda — see on võimatu?“

„Kas räägite veel?“ küsis daam kaugenägemast.

„Paraku ikka veel,“ ütises Chester.

„Nii siis arvate,“ jätkas P. A. Smith, „et see on võimatu?“

Miks on teil, austatud härra, suus piip, mis ei põle? Mistarvis olete pühapäeval enesele kaela sidunud nii vooruslikult punakuldse kaelasideme? Ja mispärast seisab teie laual pudel, mille pruun etikett mitte ei näi olevat selline, nagu peituks temas vesi? Mis? Nüüd imestate? Mis?“

Chester hingas raskesti.

„Tõsi küll,“ ütles ta. „Ja seda te kõik näete?“

„Seda kõik ma näen,“ jätkas P. A. Smith, „seda kõik näen ma siin New-Yorgis. Aga ma näen veel rohkem. Näen teie kõrval noort ilusat daami, väga ilusat

Haruldased külalised.
Pildistatud loodusest Tele-Dynariga.

daami, kel on tunedad juuksed ja indiaanlaste nina, noort daami, kes vististi ei ole teie proua. Ja kui mõtisklen, et täna on pühapäev, ja eneselt küsin: mis teeb mr. Chester, Chester ja Ko vaimuliku raamatu-kaupluse omanik, Wellhome kirikueestseisja, viisteistkümmend aastat abielus, mis teeb see mr. Chester pühapäeval üksipäi ühe noore daami seltsis oma kontoris. . . .“

„Oh!“ ohkas Chester. „Mis te õieti tahate? Tunnen teie leiutise vastu suurt huvi.“

„Seda ma teadsin,“ ütles P. A. Smith. „Saatke tshekk kümnetuhande dollari peale New-Yorki, poste restante 4912. Niipea kui olen tsheki rahaks teinud, saadan teile täpse kaugenägemise juhi kõigega, mis ta juure kuulub.“

„All right!“ ägas Chester.

Järgmisel päeval oli P. A. Smithil tshekk

käes ja päev hiljem Chesteril ta kaugenägemise juhatus.

„Teie võite,“ seisis selles, „minu eksperimenti kohe korrata. Minge Lincolni võõrastemajja ja laske enesele anda tuba nr. 512. Kui te seal akna juure asute, võite täpselt vaadata Chester ja Ko kontorisse. Muretsege enesele siis veel, ja see ei saa teil olema raske noor daam, kes valmis oleks akna juures seisvasse telefoniaparaati hütida: „Halloo, teiega räägitakse New-Yorgist,“ ja peale selle hea ooperiklaas, siis on teil kõik, mis vajate, et . . .“

Chesteri suust tuli hirmus vandesõna. Ta pigistas kirja pihku ja jooksis telefoni juure.

„Halloo,“ hüüdis ta, „on seal Butterman ja Poeg? Siin Chester ja Ko. Vajan oma kontoriakendele viibimata neli villast aknaeesriiet, aga kohe, silmapilk!“

Piir.

Austria kirjanik Jo Hanns Rösler.

Põhjaekspress lähenes piirijaamale.
Daam vaatas kella.

Siis tõusis ta ja võttis oma väikese punasest nahast kohvri ülevalt võrgust ja astus korridor.

„Tohin ma avada teile akna, armuline proua?“

Daam pööras hämmastudes.

Tema ees seisis keegi härra. Naeris pisut kohmetult.

„Andestage mulle minu võib olla pisut pealetikkuv abivalmsus,“ ütles ta, „aga ma ootan juba Pariisist saadik soodsat juhust teiega tutvumiseks.“

„Ja nüüd peab teid aken aitama?“

„Loodan seda, armuline proua.“

Daam vaikis, vaatas aknast välja.

Rong aeglustas käiku.

Äkki pööras daam ümber.

„Kas avaldaksite mulle suurt vastutulekut?“

„Lõbuga.“

„Siis, palun, võtke see väike kohver ja pange oma pakkide juurde. Ma pean lähemas jaamas telegrammi saatma ja ei tahaks sellepärast tollirevisjoniga aega viita. Mul muud ei ole kui see kohver, milles on ainult mu toalettasjad. Kas tahaksite siis, palun, seda kohvrit omaks tunnistada, et ma vaheajal omad asjad saaksin korda seada?“

Härra võttis kohvri ja viis ta oma kupeesse.

„Asetage ta enese suure kohvri taha,“ palus daam, „ehk on meil õnne ja ta ei paista silma. Minule ei meeldi, et tolliametnikud minu asju kobavad.“

Härra täitis ta soovi.

„On see teile nii hea?“

„Jah,“ naeris daam, „ma tänan teid!“

„Vastuoksa. Mina pean teid tänama teie usalduse eest,“ kummardus härra daami käe kohale ja suudles seda tasa. Daam las kis seda naeratades sündida.

Rong veeres vaksali ette.

Härra läks tagasi oma kupeesse.

Kui rong viimaks peatus, avas daam ruttu ukse, ruttas üle perrooni tollivalvurite juurde. —

„Teie pass, armuline proua!“

Daam avas käsitasku ja näitas passi.

Ametnik avas selle ja vaatlus. Võrdles pilti ja allkirju.

Siis pööras ta ja andis taha poole märku.

„Kas minu pass ei ole mitte korras?“

„Ometi, armuline proua,“ andis mees passi tagasi, „tänan!“

Daam ruttas ametnikkude ahelast läbi.

Äkki seisis kaks härrat ta kõrval.

„Anette Anet?“ teretasid nad.

„Jah, teie soovite?“

Päikesesäraval mererannal.

Foto: Dr. B. Mann. Auhinnastatud pilt Zeiss Ikon võistlusel.

„Palun järgnege meile. Kriminaalpolitsei.“

Daam katsus naeratada.

„Mina ei saa aru . . .“

Nad astusid väikesesse ruumi.

„Saime täna Pariisist telegrammi,“ ütles kommissar, „et teie viimaselt murdvarguselt saadud juveelid üle piiri viite. Kus on teie pakid?“

Daam ei vastanud.

„Anname teile nõu, et teie ei sunniks meid ennast vangistama. Kus on teie pakid?“

Daam hakkas nutma.

„Ma leian selle olevat hirmsa, kuidas üksikult reisiva daamiga ümber käiakse. Pealegi polegi mul pakke. Või usute, et olen teie arvates nii kalli paki jätnud vangnisse?“

„Seda kuuleme varsti,“ ütles kommissar, „kaks ametnikku otsivad rongi läbi. Seni peame paluma, et enese lasete madam Duponti poolt läbi otsida.“

Proua Dupont teadis asja. Härrad lahkusid ruumist.

Ukse ees ootasid kaks kriminaalametnikku.

„Otsisime rongi läbi, härrakommissar,“

teatasid nad, „agateatud kohvrit me ei leidnud.“

„Kas olete ka kahe esimese klassi vaguni polstrid läbi otsinud?“

„Jah, kõik on stündinud.“

„Siis võime uskuda, et keha lik läbi otsimine tagajärgi annab.“

Uks avati.

„Noh?“ küsis kommissar.

Proua Dupont ütles: „Pole midagi leida.“

Kommissar lausus pahaselt:

„Siis pole muud teha, kui emmast daami ees vabandada, sest et meil vangistuskäsku ei ole.“—

Rong hakkas liikuma.

Esimese klassi akna najal nõjatas Anette Anet, suitsetas sigaretti ja puhus suitsu, pilgates oma ette. Siis läks ta oma lühikese reisirõivade kusse.

Härra tõusis viisakalt ja pakkus talle akna juures platsi.

„Kas korraldasite oma asja hästi?“

„Täna,“ naeris daam, „kõik läks nii, kuidas ma olin oodanud. Pealegi minu kohvrit vististi ei leitud?“

„Ei. Ehk küll kaks korda kõik läbi otsiti ja polstergi läbi soriti.“

„Muinasjutulik. Kuhu olite teie ta peitnud?“

„Ei olnudki peitnud.“

„Vaid?“

„Ma viskasin ta juba enne jaama jõudmist aknast välja.“

Daam kargas ehmudes jalule.

„Jumala eest! Juveelid!“

Härra naeratas:

„Juveelid on kindlas kohas. Ma võtsin nad enne välja, armuline proua, ja viin nad Pariisi tagasi. Sest lõpuks olen ma ju ainult nende pärast röövitud Pariisi firma ülesandel teiega kõrvalkupees kaasa sõitnud. Ja teie isiklikult, armuline proua, on see vististi ka armsam, kui sõidate Pariisi tagasi parem tühjade kui seotud kätega!“

Ohvitseri teener.

Ungari kirjanik **Bob von Szigethy.**

Kui Ivan Hamor pidi algama oma kolmeaastast teenistust kaitseväes, siis olita äkki sissetulekuta. Vististi oli see talle meeletliku mõtte andnud, ennast lasta kaitseväge võtta.

„Härra kindral, palun mind määrata mõnele ohvitserile teenriks!“

Kindral, kes oli ta vanemate hea sõber, hakkas valjusti naerma.

„Oled sa hulluks läinud? Tahad hakata piibukaaneks?“

Hamor jäi nii kangekaelselt oma nõud-

rajasti ülemkohtusekretäri rumalat juttu, kui temale keegi valjusti hüüdis:

„Servus, Lisette!“

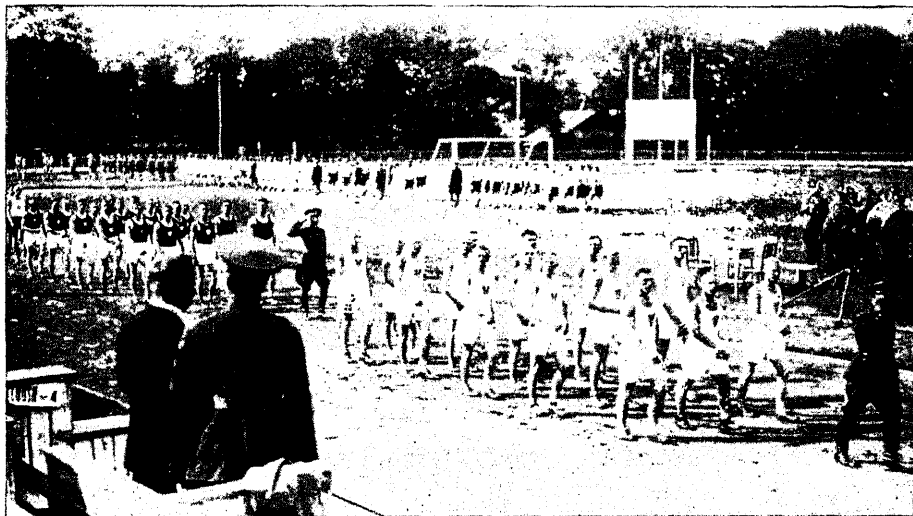
Proual kukkus ehmus käsitasku käest; ta huultelt kadus viimane veretilk. Aga ta tegi nii, nagu oleks kedagi teist teretatud.

Ivan läks muretult edasi; ta märkas üht teist onutütart.

„Mis sina teed?“ küsis ta nii üle öla.

Preili, kellega keegi ehitusinsener lipises, pööras pea vihaselt kõrvale.

„Kes see on?“ küsis ta kavalier.

Kaitseväelaste sportlaste defileerimine staadionil 3. diviisi spordivõistlustel 24. juulil s. a.

mise juure, et kindral viimaks ta soovi ometi täitis. Pevlitshek oli rügemendis kõige vanem poissmees, elustüdinunud, haiglane, ilmavalust piinatud inimene, kes vaevalt korterist väljus ja isegi lõunasöögi laskis võõrastemajast koju tuua. Hamor, see õilis poiss, kandis imetlemisväärse rahuga toidunõusid ja ei mõelnudki paremat kohta nõuda.

Lõunaajal valitseb korsol suur elavus. Selgeil talvapäevil jalutavad seal ilusad neid ja kenad noored proud oma kavalieridega. Nad hingavad puhast õhku, on rõõmsas tujus ja muretud, vähemalt korsol ajal.

Ja nüüd lähenes ohvitseri teener, sööginõud käe otsas. Keegi puusadest nõtkuv proua, ülemkohtuniku abikaasa, kuulas pa-

„Mina ei tunne teda,“ kogeles preili kohmetult. „Ta arvas mind vist kellekski teiseks.“

„Vabandage mind hetkeks, ma lähen talle järele!“

„Ei, ärge seda tehke,“ palus preili. „Sellest võiks tõusta skandaal.“

Järgmisel päeval kordus stseen; ohvitseri teener hüüdis juba eemalt:

„Suudlen kätt, Lisette, näed tore välja!“

„Suudlen kätt, Ilonka, millal tulevad pulmamad?“

Tuligi peaaegu skandaal. Inimesed (eriti kadedad naised) naeratasid, vaesele Lisettele tõusis veri pähe (võib olla enamgi kui vaja), kohtusekretär aga ruttas Ivanile järele. Ta ei lasknud end tagasi hoida.

„Sina, talupoiss, mis sa enesele lubad!“
Ivan võttis süüginõude rihmast kõvemini kinni.

„Talupoiss oli sinu vanaisa, kes külas käis lõuendit müümas.“

Ütles ja ulatas sekretärile oma nimekaardi. Ta oli need just seks otstarbeks lasknud valmistada ja need kandsid ta kolme aadli-prädikaati.

Kui mees oma daami juure tagasi läks, küsis ta:

„On ta armulise proua vend?“

„Minu onupoeg,“ kogeles see kohmetult.

„Jumalakene, miks te seda ei ütelnud?“

Ohvitseri teener sai veel samal õhtupoolikul mitu lõhnavat kirjakest.

„Armas Ivan, kui sa mind korsol enam ei tervita, aitan ma sind meelsasti kahekümne krooniga kuus. Sinu onutütar

Lisette.“

Vastus oli:

„Alt neljakümne pole kõnetki; see mak-
sab mul ise rõhkem. Sind tervitab Ivan.“

Ilonka jälle lubas talle muretseda kooke ja shinki. Honday, Lisette mees, andis sigarette, pühapäevadel sigareid. Ülemkohtuniku proua, uhke tädi, kes perekonna krahvlikust oksast võrsunud, võis teda teretamisest loovutada ainult viiekümne kroonilise kuumaksu eest; tema õde, üleminseneri proua, lubas kolmkümmend krooni anda.

See oli tore seisukord, raha oli kui raba elamiseks. Aga aegamööda hakkasid sugulased juba raskust tundma ja teisel aastal, kui Ivan summasid tahtis suurendada, kogusid nad nõupidamisele.

Kaval kohtunik juhatas koosolekut:

Ta ütles: „Mina ei leia õieti midagi tema seisukoha asjus, mis meile võiks häbi teha. Kerge on ju kõigile teatavaks teha, et see kõik on ainult mäng, sest inimene, keda

ootab pärandus, mis koosneb 2000 hektarist maast, peab narrust tegema vaid narrusest.“

„Et me sellele ei mõtelnud varem!“

„Teie peate aga katsuma,“ jatkas kohtunik, „teateid tema narrusest järgmise kuu esimeseks suuremale hulgale levitada. Vean kihla, prokurör istub tema seltis isegi kaardilauda!“

Järgmine kuu algas Ivanile väga kurvalt; ilmaaegu ootas ta kogu päeva; kuid keegi ei ilmunud tuntud ümbrikutega.

„Võimalik, et neil on tegemist. Tulevad homme.“

Ka järgmine päev möödus kedagi ilmumata ja siis läks ta ise reast nende juure.

„Mis on rahaga?“

„Tead, vilets löikus, raske aeg. . . .“

Teine täditütar ütles:

„Minu mees on tõesti hirmus ihne, vähendas mu köögirahagi. . . .“

Kolmanda päeva lõunaajal ilmus Ivan korsole ja lähenes proua Hondayle ähvardavalt silmil. Nüüd, nüüd alandas ta teda. Kuid see viipas ta hurmavalt naeratades oma juure:

„Tere tulemast, Ivan, kuidas käsi käib?“

Ivanil langesid ehmatuses peaaegu süüginõud käest. Tal oli vaevalt aega järele mõtelda, kui ka väike Ilonka juba ta kõrval seisis:

„See ei ole sinust ilus, Ivan, et sa ennast enam meil ei näita.“

Tädi ütles talle ülevalt alla naeratades:

„Külasta meid kord, armas Ivan! Miks hoiad sa ennast meist eemale?“

Ivan kadus lähema tänavanurga taha ja värises veel ärevusest, kui ta raportis teatas:

„Palun mind saata sõjaväkke; olen jõudnud otsusele, et õilis inimene ei või olla piibukaas!“

Põlevad mälestused.

Leili Vaaldemägi.

Neelab ahne tuleleek
mälestusi kaunimaid,
mälestusi armsamaid —
neelab osa minustki!

Paber veerleb, vingerdab
nagu suurtes valudes;
nagu suurtes valudes,
vingerdab mu südagi!

See on minu süda seal!
Temast osa kisu-
tuleleeki visatud —
hukkub praegu leekides!

Neelab ahne tuleleek
mälestusi kaunimaid,
mälestusi armsamaid —
neelab osa minustki!

Saatuse teed.

Saksa kirjanik **V. Hehlen.**

2

Helene nägi, et advokaadil raske oli talle seda ütelda, ja sellepärast püüdis ta vapralt oma meeleheidet varjata.

„Siis peame selle paratamatusega leppima,“ seletas ta näilise rahuga. Ma tänan teid teie lahkuse eest, härra doktor, ja ei taha teid kauemini tülitada.“

Ta läks ukse poole ja doktor Neuhäuser vaatas talle järele. Temale näis see neiu olevat nii liigutav ja kaastunnetäratav, et ta ei võinud teda veel lasta lahkuda.

„Ainult üks hetk veel, preili Harmening,“ palus ta. „Mul oleks kahju, kui teie mind oma mõtetes vastutavaks teeksite selle ärimehe kõvasüdamluse eest. Olge kindel, et olen teinud, mis mu jõus seisis ja Petermanni leppimatuse järele ütlesin ma oma volituse temale kohe üles. Iial ei võta ma tema asju enam ajada.“

Helene tõstis silmad, ja tänulikkuse soe kiir välkus ta pisarniisketest silmadest.

„Seda tegite, härra doktor? Aga teie saate sellest võib olla kahju, ja seda ma ei soovi. Kuna meid ju enam ei saa aidata, mispärast peaksid siis teised sellest veel kahju saama?“

„Mis puutub sellesse, siis ärge muretsege, mu preili! Kui ma oleksin teadnud, millist äri see Petermann ajab, ma ei oleks kunagi temaga ühendusse astunud. Teie aga, preili Harmening, ütlete nüüd oma isale kõik?“

„Ei tea veel, mis teen. Võib olla, et sünnib mõni ime, mis meid päästab.“

„Ja kui seda ei sünni, kas lubate mulle siis, et tulete veel kord minu juurde, enne kui oksjon tuleb? Ehk on mul võimalik teid kuidagi aidata. Igatahes ei tohi teie jääda abita, kui teisi ei leidu, kes teid võiksid aidata.“

Helene seisis punastades. Ta tundis, et need sõnad olid hästi mõeldud, ja ometi pigistas piinlik häbitunne ta kõri kinni.

„Ma — ma tänan teid,“ ütles ta veel kord tasa. „Aga teie olete minu heaks juba kõik teinud, mis võisite. Ma — ma leian juba pääsetee. Nii siis vabandage, et teid tülitasin. Jumalaga!“

Dr. Neuhäuser astus akna juurde ja ootas, kuni neiu majast väljus. Südamlik kaastunne liigutas jälle ta südant, kui ta neiu järele vaatas, kes pikkamisi ja noruspäi tänavat mööda kaugenes.

Teda ei jätnud enam mõte abitule ja omas meeleheites nii liigutavale neiuäole. Kui ta ei oleks kartnud, et teda vastu ei võeta, oleks ta veel täna Harmeningi juure läinud. Kuid nüüd ütles ta enesele, et tal selleks puudus igasugune õigustus.

Järgmisel hommikul vaatas ta tavalikust kärsitumalt sissetulnud kirjad läbi, lootes, et leiab nende hulgas teate Helenelt. Kuid ta ootus pettis teda. Helene polnud kirjutanud. Ja ta teadmatuse piinlik seisukord jätkus, mis teda oli piinanud juba eile peale neiu lahkumist.

Ennelõuna kestel aga tuli ootamatu muutus. Telefon helises ja sisse tuli büroojuhataja teatega, et härra Petermann isiklikult härra advokaadiga soovib kõnelda. Hoolimata vastumeelsusest, mida ta tundis eilsest saadik liiakasuvõtja vastu, ruttas doktor Neuhäuser telefoni juure.

„Siin advokaat Neuhäuser. Mis soovite mulle ütelda?“

„Tahtsin teile ainult teatada, härra doktor, et eile end asjatult ärritasite. Need inimesed on lihtsalt laisad võlgnikud, kes hoiduvad kavalusega maksimisest. Kui neile valjust näidatakse, annavad nad raha juba välja. Kohtupristav Dobrov teatab mulle parajasti, et preili Harmening on tema juures olnud ja kõik viimase pennini tasunud. Ta olevat isegi tuhandemargalise rahatähe andnud, mille Dobrov pidi vahetama. Mis ütlete nüüd?“

„Ütlen, et mulle see asi enam korda ei lähe ja et teil vaja ei oleks olnud mind segada. Lõpp!“

Tõepoolest huvitas teda Petermanni teade väga. Ta oleks õieti pidanud rõõmustama, et noorel neiu oli õnnestunud kitsikusest pääseda. Kuid imelikul viisil tundis ta peaaegu kahetsust, et nüüd oli iga jällenägemise võimalus kadunud.

Veel pahasemalt kui enne tuli Neuhäuser oma kirjutuslaua ääre tagasi ja kuigi tal enam ei olnud põhjust Helene Harmeningi pärast muret tunda, edenes töö siiski visalt.

3.

„Mis sul ometi on, laps? See on juba neljas kord, et välja jooksed. Ja seal juures oled sa nii ärev nagu oleks Jumal teab mis juhtunud. On sul minu ees ehk saladusi?“

See, kes neid sõnu rääkis, oli hallipäine,

küürus mees kõhna, mureliku näoga. Ta istus pika laua taga, millel seisis topitud kotkas, ja präpäreeris parajasti ilvesenahka topimiseks. Küsimusest, mille ta esitas tütrele, kõlas rohkem tõsine mure kui etteheide.

„Mul ei puudu midagi, isa, mitte midagi. Oleksin ainult heameelega veel kord proua Hartzenbuschiga rääkinud. Mind teeb rahu tuks, et ta ikka veel kodus ei ole. Sel ajal ta muidu väljas ei käi.“

„Kardan, sa ei ole mu vastu avameelne, Helene. Eilsest saadik ei meeldi mulle su välimus ja su ülespidamine. Kas sa oma isa enam ei usalda?“

Helene ruttas isa juure ja pani käevarre hellalt tema kaela ümber.

„Kelle vastu peaksin tundma usaldust, kui mitte sinu vastu? Mul ei ole kedagi peale sinu.“

Õrnasti silitas Johann Harmening kõhna, väriseva käega tütre pehmeid, läikivaid juukseid.

„Mu armas, armas laps. On halb küllalt, et sul ei ole sõpra peale minu, viletsa, vana mehe. Ma ei soovi sulle maailmas midagi rohkem kui et asi ses suhtes muutuks.“

„Olen ju täielikult rahul,“ naeratas tütar. „Ja kui häda käes, leidub ju mõnikord sõpru, kellest siia maani midagi ei ole teatud.“

Kurvameelselt raputas rauk pead. „Mu elukogemused ei ole sarnased, et nad võiks minus sarnase lootuse tekitada. Olen pigemini alati leidnud, et hädas kaotatakse ka need sõbrad, kelle peale kindel oldi. — Kuid mis on sul? Mille peale sa jälle kuulatad?“

„Arvasin, et kuulsin proua Hartzenbuschi samme trepil!“

„Kuna tast juba kord räägime, tahan sulle öelda, et mulle ei meeldi see naine. Leian, et ta ei ole kohane sõbranna noorele tütarlapsel. Ta minevik ja ta olud on meile tundmatud. Et ta mehest lahus elab, ei ole ka mingi soovitus.“

Helene oli äkki väga punaseks läinud. „Sa teed talle ülekohut, isa,“ ütles ta nii kiirelt ja nii kindlalt, et Harmening imestunult üles vaatas. „Ta on maailma parim ja suursuguseim naine.“

„Mistsaadik austad sa teda nii ülemääraselt?“ päris vanamees. „Veel mõne päeva eest leidsid sa tas laitusväärseid külgi.“

„Tunnen ta tõelist iseloomu ka alles nüüd ja oleksin tänamatu, kui kõneleksin tast teisiti kui austusega. Kuid sa ju ei nõua, armas isa, et ütlen selle üle enam, eks? See

ei ole minu eraasi ja ma ei tohi sellest kõnelda.“

Et Helene ta eest midagi varjas, läks isale nähtavasti südamesse. Kuid ta ei pärinud rohkem ja jätkas oma vaevalist tööd.

Helene astus akna juure ja vaatas alla tänavale. Kuigi majja paljud sisse astusid, ei olnud siiski nende hulgas seda, keda ta nii kärsitult ootas.

Vargsi lahkus ta hilisel õhtutunnil veel kord korterist ja helistas üleval proua Hartzenbuschi ukse taga. Kuid talle ei avatud ja lõpuks pidi ta lootusest loobuma, et näeb veel sel õhtul naist, kelle eest ta nii soojalt isa ees välja oli astunud.

Vara hommikul järgmisel päeval ehmusid Harmening ja ta tütar ägedast, kestvast helistamisest. Präparaator oli veel omas magadistoas, Helene aga juba rietatud ja ruttas ukse juure.

Lihtsalt rietatud naine pesija või passija välimusega seisis ta ees. „Taeva pärast, preili,“ ütles naine, „tulge minuga kohe üles, usu, et proua Hartzenbuschile midagi on juhtunud.“

Helene oli nii ehmunud, et end silmapilguks uksepiidale pidi toetama.

„Mu Jumal, aimasin seda,“ ütles ta. „Ta ei ole ometi —“

„Jah, ta on surnud,“ kinnitas naine. „Jat tal on vist hirmus surmaheitlus olnud, sest ta näeb väga moondund välja. Mind ei vii enam kümme hobust ta tuppa tagasi.“

Nüüd oli ka Harmening suures kiiruses riietamise lõpetanud ja seltsis nendega. Ta ehmus väga, kui nägi tütre segast nägu ja kuulis, milles asi seisis. Ta keelas viimasele ära surnu korterisse minna.

„See ei ole meie asi,“ seletas ta, „vaid kojamehe ja politsei asi. Meile tekiks sellest ainult tülitused ja ehamugavused. Kuna meie ei saa aidata, ei ole meil üleval mingit asjaõidust.“

Ehk esimest korda elus tundis Helene tahtmist isale vastu vaielda. „Lase mind tema juure minna, isa!“ ütles ta vaevaga. „Ta ei ole seda teeninud, et teda kardan.“

Tõepoolest tahtis ta ülemisele korrale viivast trepist üles rutata. Kuid vaevalt oli ta jala esimesele astmele asetanud, kui ta väikese karjatusega minestunult maha langas.

Ta isa kandis ta passija abiga elutuppa. „Mu vaene laps,“ hädaldas ta. „Ah, mul oli alati tundmus, et meile ülevalt õnnetus tuleb.“

Kuna naine eemaldus, et koja-mehele teadustada, katsus Harmening tüdarta elustada. Ta ei hoolinud sammudest trepil ja ärevusest, mis oli täitnud kogu maja. Loomulikult ärritas teda ta lapse hirmuäratav seisukord rohkem kui võõra naise surm.

Lõpuks tuli Helene meelemärkusele, kuid kui talle meeletus, mis ta oli kuulnud passija suust, sai ta peaaegu nutukrambi, nii et ehmunud isa selle ägeda vahuhoo üle kaotas pea ja alles jälle vabamalt hingas, kui Helene rahulikumaks jäi.

Kuid päeva ärevuste rida ei olnud veel möödunud.

4.

Hilisel õhtupoolel helistat. Harmeningi ukse taga. Harmening avas ise ja nägi enese ees erariietes, kuid sõjaväelise välimusega, musta habemega härrat. See kergitas viisakalt kübarat.

„Olen kriminaalkomissar Wegener. Kas tohin silmapilguks teie tütreaga kõnelda?“

„Mu tütreaga?“ küsis Harmening imestunult.

„Mis soovite talt?“

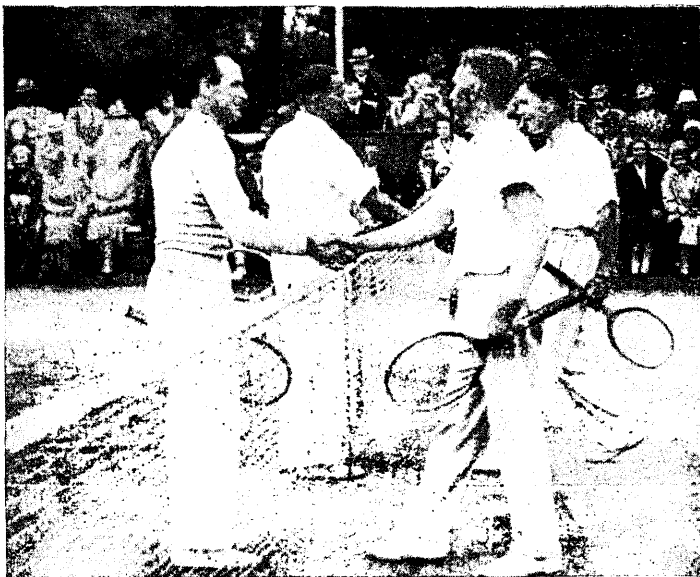
„On vaja olusid kindlaks teha, milles järgnes proua Hartzenbuschi surm. Kuna teie tütar nähtavasti oli viimane, kes temaga kõneles, sooviksin talt mõningaid teateid.“

„Mu tütar on sünnimusest haige, oleksin heameelega selle erutuse talt eemale hoidnud. Kui asi aga on ametlik, ei julge ma vastu seista.“

Ta palus politseiniku sisse ja avas toa ukse, kus Helene lebas sohval.

Noor neiu ajas end ehmunult üles, kuid kogus end siis ruttu, kui kuulis, mis talt taheti.

„Teile on vist tuttav, et proua Hartzenbuschi leiti täna hommikul surnult omas elutoas,“ algas komissar. „Juba esimene pilk lasi oletada, et ta ei ole loomulikku surma surnud. Kuigi lahkamist veel ette ei ole võetud, on kohtuarst juba kindlalt arvamist avaldanud, et naine arseenikuga on mürgitatud. Sellest tuleb loomulikult järeldada, et meil on tegemist enesetapmisega, kuid meie kohus on asja igakülgsest uurida, kuna kuritöögi ei näi võimatu. Kas olete daamiga lähemalt tuttav?“

Helsingin Verkkopalloseura ja „Kalevi“ tennisklubi vahelised tennisvõistlused, mis peeti 18. ja 19. juulil s. a. Tallinnas „Kalevi“ väljakul ja mis lõppesid „Kalevi“ võiduga. Meie pildil meespaarimängust osavõtjad, Htiop-Feldhuhn (Kalevi) ja Castrén-Sederholm (Verkkopalloseura) leppimisel peale kalevlaste võitu soomlaste üle tagajärgedega 6:2, 8:6.

Helene noogutas.

„Passija ütleb, et veetsite igapäev ta juures mõned tunnid. Sellest tundsite vist ka ta harjumusi ja ta meeleolusid. Kas märkasite iialgi ta juures enesetapmisemõtteid?“

„Ei iialgi,“ vastas Helene kindlalt.

„Te olite veel eile hommikul ta juures. Vähemalt seletas passija, et tulite üles umbes kümme minutit enne tema äraminekut. See on vist õige?“

„Jah.“

„Kui kauaks jäite ta juure?“

„Kell oli umbes kümme, kui lahkusin.“

„Siis pidi naine kohe teie mineku järele oma kavatsuse teostama. Arst on arvanisel, et surm tuli eilse päeva ennelõuna jooksul. Kui meil tõesti on tegemist enesetapmisega, siis on vaevalt oletatav, et teile midagi isearalikku naise ülalpidamises silma ei puutunud. Teie pidite vähemalt ebahariliku ärevuse jälgi tähele panema.“

Helene raputas pead. „Ei, ta oli timberpöördult rõõmsam kui muidu ja lõbusas, lootusrikkas meeleolus.“

„See on veider. Kuid see võis olla teesklemine. Ehk tahtis ta teile oma õiget meeleolu varjata.“

„Ma ei usu seda, sest ta kõneles eile palju omast tulevikust ja plaanidest lähema aja

jaoks. Ta oli otsustanud, et veedab kevade Itaalias ja rõmustas selle mõtte üle.

„Kui teid õieti mõistan, ei usu teie ta enesetapmist?“

„Ma ei või kujutleda, et tal võisid olla sarnased mõtted. Olime maha teinud, et lõuna ajal jälle ta juure tulen. Kuid kui ma kell üks helistasin, ei avatud mulle ja hiljem ka mitte.“

„Kas proua Hartzenbusch midagi selle aja kestes sõi, kui tema juures viibisite?“

„Ei, ta oli juba einetanud ja ei sünnud tavalikult enne lõunasööki enam.“

„Armastas ta ehk erilisel maiustusi? Leidsime nimelt veidi vahukoort, mis võis ehk sisaldada mürgi. Kas teate sellest midagi?“

Helene eitas uuesti.

„On teile tuttav, kas proua Hartzenbusch peale teie äraminekut teisi külalisi vastu võttis?“

„Ei, sellest ei tea ma midagi.“

„Aga teie tunnete inimesi, kellega ta läbi käis?“

„Ta ei käinud minu teades peaaegu kellegagi läbi. Ainult härra kohtunõunik Mülner külastas teda viimasel ajal kaunis sagedasti.“

„Kohtunõunik Mülner — kes see on?“

„Proua Hartzenbuschi kauge sugulane. Ta tutvustas teda mulle.“

„Kas teate ta aadressi?“

„Ei. Proua Hartzenbusch ütles mulle ainult, et ta teda aitab ta lahutusprotsessis.“

„Noh, küll ta juba leiame. Et aga parajasti nimetasite seda lahutusprotsessi — kas ei arva teie, et naise ehk ta õnnetu abielu surma kihutas?“

„Ta ei näidanud, et võtab seda südamesse. Ta tegi vahetevahel põlglikke märkusi oma mehe üle, kuid oli muidu oma seisukorraga nähtavasti rahul.“

Ametnik, kes oli teinud asjalikke märkusi, pistis märkmiku veidi pettunud ilmega tasku. „Ma ei ole endisest targem. Teie ei tea siis midagi, mis teile näib tähtis asja selgituseks?“

Helene viivitas veidi vastusega ja vaatas mõtlikult enese ette. Siis raputas ta pead ja ütles tasa: „Ei, ma ei tea midagi rohkem, härra komissar!“

Mees tõusis ja haaras kübara järele. „Ei ole võimatu, et teid kutsutakse järgmiste päevade kestes politseivalitsusse. Kui võimalik, tahan seda teist eemale hoida, sest oletan, et teatate end ise, kui teile veel midagi tähelepanuväärilist meelestub.“

Helene ei vastanud ja ametnik läks.

Harmening saatis ta viisakalt kojaukseni. Kui ta tuppa tagasi tuli, leidis ta Helene jälle pisarais. Murelikult kummardus ta tütre kohale ja küsis, kas võõras naine tööpoolest ta südamele nii lähedal on seisnud, et ta surnu ta nii lohutamatuks teeb.

Tükk aega ei saanud Helene nuuksumise tõttu vastata ja lõpuks tuli ikka uuesti ta huultilt: „Ah, olen nii õnnetu, nii piiritult õnnetu!“

5.

Juba möödunud päeva õhtulehtedes oli doktor Neuhäuser lugenud teate proua Hartzenbuschi veel selgitamatu enesetapmise kohta. Ta oli sellest kiirelt üle libisenud, kuna talle nimi tundmatu oli ja surnu isik teda sellepärast ei huvitanud. Sel hommikul aga leidis ta lehe lugemisel pikema artikli sama sündmuse üle. Näis, et asja selgitamisega tegevuses olevas ametnikus eilse päeva jooksul olid tekkinud mitmesugused kahtlused, kas siin tööpoolest on tegemist enesetapmisega. Nähtavasti puudusid motiivid noore, jõuka ja — hoolimata abielulisest õnnetusest — mugavates oludes elava naise meeleheiteteoks.

Neuhäuser oli liig veendunud jurist ja oli liig kaua tegutsenud kriminaaluurimustega, kui et asi tas mitte ei oleks äratanud huvi. Ta luges teadet veel kord ja alles nüüd märkas ta, et majanumber ja tänav olid samad, mis ta kahe päeva eest Petermanni-Harmeningi aktidest üles oli kirjutanud. Kadunu või tapetu oli siis noore neiu naabrinna, kellega ta mõtted poolenisti vastu ta tahtmist ikka veel tegutsesid. Ja kummalise juhuse läbi uuesti sellele mõeldes, tundis ta uuesti valulikku kahetsust selle tutvuse kiire lõpu üle.

Ta ei olnud veel muu juure üle läinud, kui üks kirjutajaid pea uksest sisse pistis ja teatas, et keegi preili Harmening härra advokaadiga kõnelda soovib.

Röömsas üllatuses käskis ta külalist kohe sisse juhatada. Kuid röömsad sõnad, millega ta neiu tervitada tahtis, surid tal kurku, kui ta oli heitnud pilgu sisseastuja näole. See oli täna veel kahvatum ja murelikum, kui oma esimese külaskäigu puhul ja ta silmad olid nutust punased. Neuhäuser ruttas talle tooli pakkuma ja neiu langes murtult sellele.

„Palun vabandust, kui teid tülitän, härra doktor,“ ütles ta nõrgal häälel, „kuid ma ei teadnud, kellelt muidu nõu oleksin küsima pidanud. Teie olite mu vastu nii lahke

ja ma ei tunne siin kedagi, kellele võiksin usalduse kinkida.“

„Olen endast mõistetavalt teie teenistuseks valmis, preili Harmening,“ vastas Neuhäuser. „Juba mu kutse on loodetavasti tagatiseks, et võite mulle kõik öelda, mis teid rõhub.“

„Ma ei tea, kas olete kuulnud surmajuhutumisest meie majas, härra doktor,“ algas Helene.

„Teie kõnelete proua Hartzenbuschi surmast? Lugesin sellest ajalehtedes. Daam olevat enesetapmisega elu lõpetanud.“

„Ma ei suuda seda veel uskuda. Ta oli veidi enne surma nii lõbus ja lootusrikas nagu võib olla ainult see, kes arvestab pika ja õnneliku eluga. Ja ta oli nii hea, et keegi ta elu tahta ei võinud.“

„Teie olite siis temaga lähemalt tuttav?“

„Jah. Ja ma ei võlgne kellelegi nii palju tänu kui talle. Sellepärast ma teie juure tulingi, härra doktor. Te teate, missuguses hirmsas kitsikuses ma olin mõne päeva eest. Oleksin kadunud olnud, kui mind ei oleks aidanud proua Hartzenbusch.“

„Ah, teie saite siis talt selle raha, mille maksite üleile kohtupristavile, nagu teatas mulle härra Petermann.“

„Jah, nii see on. Ma ei kavatsenud seda talt paluda, sest meie tutvuse lühiduse tõttu oli ta mulle peaaegu võõras. Kuid kui ma üleile hommikul ta juure läksin, puutus talle mu segane olek silma ja ta asetas mulle nii kaua küsimusi, kuni talle kõik tunnistasin. Ta seletas otsekohe, et tahab mind aidata. Ta ütles, et summa tema jaoks suur ei olevat ja ma olevat talle nii armas, et ta mu muret pealt vaadata ei või. Ta läks oma kasseti juure ja kuna selles olid ainult suuremad rahatähed, andis ta mulle ühe tuhandemargalise tähendusega, et ülejäägi õhtupoolel tagasi toon.“

Neuhäuser noogutas, sest talle meelestus, et Petermann eile sellest tuhandemargalisest oli kõnelnud. „Ja nüüd?“ küsis ta siis. „Mis on sel õilsal teol ühist proua Hartzenbuschi kurva saatusega?“

„Palju, sest mul ei olnud enam juhust talle ülejääki tagasi anda. Kui helistasin lõuna ajal ta ukse taga, ei avatud mulle enam. Ta oli sel ajal juba surnud.“

Nüüd hakkas advokaat Helene külastäiga põhjust aimama. „Ja teie ei tea, kuhu nüüd see summa panema peate? Arvan, et on kõige lihtsam raha politsei kätte anda — kui ruuduvad seaduslikud pärijad.“

„Sellest ei tea ma midagi. Kuid kui lähen rahaga politseisse, kas ei pea ma siis kõik jutustama? Kindlasti tahetakse seal teada saada, kuidas summa sain, ja ma ei või ju valetada.“

„Seda teie muidugi ei toli, juba sellepärast mitte, et on tekkinud kuritöö kahtlus. Kuid ametnikud on kohustatud vaikima ja neil ei ole põhjust teie eraasja teha mingisuguste seletuste esemeks.“

Ta sõnad näisid Helenet lohutavat. „Te usute siis, et mu isa midagi teada ei saa? Oleksin heameelega juba eile rahast rääkinud, kui meie juure tuli politseiametnik, et mult teateid saada. Kuid ta päris isa juuresolekul ja ma pidin vaikima.“

Advokaadi otsaesine läks veidi pilve. „Teie ei tegutsenud hästi, mu preili, oleks parem olnud, kui oleksite summa käesolevates oludes võimalikult ruttu käest andnud ja ma annan teile nõu seda nüüd viivitusega teha. Kui suur on summa?“

„Mul on veel 721 marka. Muu kulus võla ja kulude katteks.“

„On raha teie juures?“

„Ei, see on mu kummutis.“

„Siis tooge see kohe ja minge sellega politseivalitsusse. Kui teatate end seal kriminaalosakonnas, öeldakse teile, mis teil edasi teha tuleb. Kui teile on see tee aga liig ebamugav, tooge raha mulle ja ma astun kohe vastavad sammud.“

„Ei, sellega ma teid tülitada ei taha,“ seletas Helene, kes advokaadi viimaste sõnade juures oli tõusnud. „Ja kui minult nüüd küsitakse, miks ma sellest juba eile ei kõnelnud?“

„Teie teguviis on arusaadav, kui teie paljastate omad põhjused. Asjaolu on ju täitsa selge.“

Helene tänas ja tahtis jumalaga jätta. Seekord aga ei tahtnud Neuhäuser, kellele ta peaaegu rohkem meeldis, kui esimene kord, uue kohmetusega eneselt jällenägemise lootust röövida.

„Kui teile sellest asjast tekivad ebamugavused,“ ütles ta, „palun teid tungivalt mu abi peale loota. Olen teile väga tänulik, kui teatate mulle asja edaspidisest käigust.“

Helene lubas seda ja ulatas talle peale lühidat viivitust käe. „Ma ei tea õigupoolest isegi, kuidas teie lahkust nii julgelt kasutan. Olge kindel, härra doktor, et olen teile kogu südamest teie lahkuse ja sõbralikkuse eest tänulik.“ (Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Shaljapin jutustab,

et ta oma viimasel ringreisul Venemaal, kui Nevski prospektil saaniga sõitis, laulma hakkas. Voorimees pööras tema poole ja ütles talle:

„Mis ametit sa pead?“

„Laulan.“

„Aga sinu õige amet?“

„Laulmine.“

„Ah mis, ma näen,“ ütles voorimees, „ei sa oled lakku läis!“

Kärbes.

Shotlane, kes nagu kõik ta suguvennad rahaasjus on väga läpne, istub kõrtis lauapärees ja joob klaasi õlut. Äkki näeb ta õllevahus surnud kärbse. Ta joob õlle kärbse ümber etlevaaltlikult ära ja alles nüüd, kui klaas juba üle poole tüüni, kutsus ta vihaselt kelneri, võtab kärbse tema nähes välja ja nõuab teise klaasi õlut.

Vabandades toob kelner varsti uue klaasi äärelasa õllega.

Kõrvallaua ääres istub teine shotlane oma abikaasa seltsis ühise õlleklaasi ees. Niipea kui kelner kaugele läinud, ütleb teine shotlane esimesele fasakesi:

„Kas tohin teil nüüd kärbest omale paluda?“

Tunneb ometi.

Preili Kanaselg: „Teie tunnete mind vaevalt 24 tundi ja juba palute minult minu kätt?“

Härra Kukejalg: „Ei, armuline preili, mina tunnen teid juba väga kaua. Olen Keskpanga raamatupidaja ja pean seal teie kontot.“

„Aga, poiss, miks õngitsed sa sigariotsaga.“

„Püüan suitsetatud angerjaid!“

„Kuidas meeldib teile teie nädala-lõpu majakene?“

„Teate, on veidi kergesti ehitatud, aga noh, kui avastada tahan, siis võin ju õue minna!“

Töö teeb elu magusaks.

Metsa ääres üksikult seisvasse suvilasse tuleb tugeva kasvuga kerjus. Ehmunud majaproua ei julge teda ära saata, vaid ütleb:

„Armas mees, raha mul kodus ei ole, aga ma anaksin teile hea lõunasöögi, kui mulle selle eest midagi teeksite. Meil on siin majas palju rohte ja teie võiksite oma suure kepiga neist hulga maha lüüa.“

„Olgu nii, proua, olgu nii.“

Kerjus sööb suure isuga, joob poole toodi veit peale, pühib varukaga suu puhtaks, võtab kepi kätte ja ütleb:

„Nii, proua, nüüd looge aga oma rolid siia!“

Kullakaevandus.

Labaluu on ostnud äri. Ari ei lähe. Kuigi selle endine omanik on vastandit tõendanud.

„Aga teie ütlesite ju ometi, et see päris kullakaevandus on?“ mõirgab Labaluu.

Vabasuu vastab: „On ka. Kõik oma raha olen ma sinna maha matnud!“

Ebaharilik paks daam astub trammile ja tema jaoks pole enam kohta. Ükski isand ei ilmuta tahet tema pärast üles tõusta.

Viimaks halastas temale keegi pikk, peenike härra, ja ütles:

„Mina olen üks neist kolmest, kes peaksid tõusma, et teie saaksite istuda.“

„Juba olete kartulid jällegi liig soolased keelnud, Marie; iga päevaga meeldite mulle vähem.“

„Ei saa ju kõikide meele järele olla, proua. Härra ütles mulle veel eile õhtul, et ma talle iga päevaga paremini meeldin.“

Õpetaja: „Milliseid kalu tunneme meie õli pärast, mis nad meile annavad?“

Õpilane: „Sprotte, härra õpetaja.“

Vastus.

Halliste tabab oma majapidajanna parajasti oma kirjade lugemiselt.

„Kuulge,“ ütleb ta, „kas te siis ei tea, et võõraste kirjade lugemine äärmiselt ebariisakas on?“

Majapidajanna vastab; „Kuidas nii? Härrad loevad ise ju ka Koidula ja Kreutzvaldi kirjavahetusi!“

Jälle häda.

„Ema, läna viimaks leidsin endale koha. Sarikas ja Ko. võtsid mu enestele õvahiaks!“

„No kas pole hull! Parajasti nüüd, mil ma otsisin sulle kaks uut õsärki!“

Kaval poiss.

Poiss: „Olite teie see, kes praegu kahekroonilise metallraha ära kaotas?“

Härra: „Silmapilk, ma vaatan järele — usun küll — tõesti! Kas sina ta leidsid?“

Poiss: „Ei, seda mitte, aga teie olete parajasti üheksakümnesüheksas isik, kes siin ühe kahekroonise on kaotanud.“

Hiljuti läksin,

jutustab mulle keegi noor daam, suure rutuga Narva maanteed mööda. Karisin hiljaks jäämist kohtamisele, küsisin ühel vanemalt härralt:

„Vabandage, kas võite mulle öelda, mis kell on?“

Mees jäi seisma, vaatas esiti oma elte maha, siis minule ja ütles:

„Preili, kas olete kunagi kuulnud, et mõni pandimaja kviiifung liksub?“

„Kas teile siis kunagi pole pakutud lõõd?“ küsis keegi haleda südamega vana daam kerjajalt.

„Ainult kord,“ vastas kerjus. „Muidu on minuga alati lahkesti ümber käidud.“

„ROMAAN“

pakub oma aastakäikude näol määratud lugemisvara — romaane, jutustusi, novelle ja luulet, mis pärit häält ja loetavalt kirjanikkelt, väärtuslikus ja rahvusvahelises valikus.

Endiste aastakäikude hinnad:

Tugevas poolnahkkõltes: Kõlmtata:

Aastakäik	1922 a.	Kr. 7.—	Kr. 5.—
„	1923 a.	9.50	7.50
„	1924 a.	9.50	7.50
„	1925 a.	9.50	7.50
„	1926 a.	9.50	7.50
„	1927 a.	9.50	7.50
„	1928 a.	9.50	7.50
„	1929 a.	9.50	7.50
„	1930 a.	9.50	7.50

Müügil suuremates raamatukauplustes.

Kus neid pole — tellige otse talitusest,
Müürivahe tän. 16,
 Telefon (2)12-53,
 kust teile raamatud kätte saadetakse ilma iga lisamaksuta.

„Kaitse Kodu!“

1931. aastal

ilmub heal paberil, värvilise trükiga ja valitud sisuga, kaunistatult rohkelt piltidega.

Erilist rõhku paneb „Kaitse Kodu!“ käesoleval aastal oma pildiosakonnale.

Saatke „Kaitse Kodule!“ avaldamiseks vanemate kaitseliidu tegelaste näopilte nende — tähtsamatel sünni- ja pidupäevadel. —

Malevlased ja mõtteosalised!

Aidake kaasa „Kaitse Kodu!“ levitamisel. Teadke, et iga uue tellija juuretoomine aitab muuta paremaks „Kaitse Kodu!“ sisu.

Kirjuseep

„MARMOR“

on lühikese ajaga saanud igas majas esimese järgu tarbeaineks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt vähe.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes jääb pesu värskeks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: Iga tükk kannab templit „MARMOR“. Ilma selle templita ei lase vabrik ühtki tükki müügile.

Seebi- ja soodavabrik

PH. VAHTRIK ja J. MOSES,

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,

tel. 432-40.

Suviseil rännakuil

ei tohi keegi unustada kaasa võtmast mõnda raamatut. Raamat on seltsiline, kes on huvitavam kõigist teistest seltsilistest. Raudteel, laeval, maal, rannas — igalpool on ta inimesele ta puhkuseajal parimaks saatjaks ning seltsiliseks. Eriti head meelelahutust pakub, armastust oma kodu vastu äratav ja lugeja mõtteid süvendab hea luuletustekogu. Sellisena võime julgesti soovitada igatühele, kes kodumaad armastab ja **kodumaa kaunidust** tahab nautida, talvel ilmunud raamatut:

Peeter Grünfeldt.

MINU KODU

kogu luuletusi kodumaale.

Hind 2 krooni.

Selles raamatus, mis ka välimuselt väga meeldiv ja kaunis, leidub iseäranis rohkesti isamaalikku luulet, millest meie heliloojad Aavik, M. Hermann, O. Hermann, Jürgenson, Kapp, Kasemets, Krull, Kull, Läte, Lüdigi, Lampson, Madetoja, Vettiik, Võrk, Simm, Türrpu jne. juba hulga on viisid loonud.

„Minu kodu“ kohta kirjutab Rasmus Kangro-Pool „Päevalehes“: „Me näeme luuletajat laulmas südamliselt inimesena, kes oma hinges kannab soojust ja hellust kodule ja kodumaale, kodu rõõmudele ja muredele. Ornadest igatsuse lainetest, tulikuumast armastusest ja hõbepäiselt mõtlevast rahust on sündinud luuletaja laulud. Ta tunneb, kuidas meie kohus on valgust tuua põldudele, mille vanemate vaev on teinud viljakandjaks. Ja ta lootus on kindel, et elutahe on meis tugev küllalt, et mitte lasta hukkuda seda sõnulsetamatut, mis peitub kodu õhkkonnas ja oma lapsi ei lase värsida. Koduarmastust peame kõik otsima, kui süda on raske ja ihkab lohutust. Luuletaja optimismi on koduarmastus kannud.“

K. Uuste kirjutab ajakirjas „Eesti Noorus“

„See ei ole sõnade riimi ja ritta seadmine, vaid on oma vaimlise isiku valamine sõnadesse. Nagu tuline oda tungib see igasse õilsasse hinge ja läbib selle. Sütinud hing lõkendab õnnelikus joovastuses. Nii on mõistetav, miks P. Grünfeldti laulud on viisistatud. Nad on suutnud täita helikunstnike hinge ja on pannud need laulud helisema nii, et neist kajab Eesti pind — nii kaua kui Eesti on Eesti.“

Bernard Linde kirjutab „Tallinna Postis“:

„Jutustavas proosas on Peeter Grünfeldt olnud meie külarealismideelisel juhul jõude, kes aga pole viljelnud seda ala kestvama püsivusega, vaid on pööranud tagasi oma esialgsele alale — luulele. Seal on ta kasvanud ja arenenud ühes uute pealetulnud inimestega. Tema luulekogu sisaldab oma lihtsustatud värskusega parimaid luuletaja lauludest. Ei saa salata: easolev kirjanik on annud siin luule alal oma parima. . .“

Viktor Negro kirjutab ajakirjas „Kaitse kodu“:

„Südamest tulevad Grünfeldtil lauluhelid ja südamesse nad tungivad oma lihtsa, kõigile arusaadava keelega. Ei ole siin midagi tehtut, ei ole liialdusi ega kõrgeid sõnu. Armsalt ja harmooniliselt, nagu mõjub ka ta isik ise, voolavad ta luulesõnad. . .“

Juhan Jaik kirjutab „Postimehes“:

„P. Grünfeldt on silmapaistva seisukoha omandanud oma kirjandusliku tegevuse kaudu ja on rikastanud laiemate hulkade südameid oma lauludega. Need on saanud rahvakirjanduseks selle sõna tõsisel mõttes.“

Nende lugupeetud arvustajate otsus näitab, et luuletaja uusim raamat „Minu kodu“ on väärikas teos Eesti kirjanduses ja kaunimaks ehteks igale kodule.

„Minu kodu“ on saadaigas paremas raamatukaupluses. Kes raamatu hinna saadab „Romaani“ talitusele, sellele saadame raamatu oma kulul koju kätte.